

Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság
Baranya Megyei Kirendeltség

Iktatószám: BAMK-208-8/2021

Hiv. szám: 90205-A/73-10/2021

Ügyintéző: Tóth Ágnes

gyermekvédelmi referens

Melléklet: 1 db

Jeszán Csabáné

mb. intézményvezető

Baranya Megyei Gyermekvédelmi Központ és
Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat

Pécs

Egyetem u. 2.

7626

Baranya Megyei Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat 7626 Pécs, Egyetem u. 2.	
Érkezés	90205-ERK/1029/2021
Iktatószám:	90205-A/73-10/2021
Ügyintéző:	Jeszán Cs.

Tárgy: szakmai program jóváhagyása

Tisztelt Intézményvezető Asszony!

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 104. § (1) bekezdés d) pontjában foglaltakra tekintettel a Baranya MGYK I. számú Szakmai Egységének Szakmai programját – a hozzá tartozó melléklettel együtt – a fenti iktatószámon jóváhagytam.

Kelt: Pécs, 2021. június 25.

Tisztelettel:

Dr. Gálné dr. Babinecz Erzsébet
igazgató

Baranya Megyei Gyermekvédelmi Központ

I. számú szakmai egységének szakmai programja 2021.

A szakmai programot a nevelőtestület 2021. 06. 16-án elfogadta.

Baka László

szakmai egység vezető
(a nevelőtestület képviselőjeként)

Jeszán Csabáné
mb. intézményvezető

Tartalomjegyzék

I. számú szakmai egység - program a szakmai egység szintjén

1. A szakmai egység alapadatai	3
2. Ellátandó célcsoport	3
3. Ellátási terület	4
4. Szolgáltatás igénybevételének módja	5
5. Együttműködés.....	5
6. Az intézmény szolgáltatásáról szóló tájékoztatás helyi módja	6
7. Célok'	6
8. Továbbképzések, szakmai igényesség.....	10
9. Nevelés	11
9.1 Nevelési alapelvek.....	11
9.2 Nevelési célok	12
9.3 Nevelési feladatok.....	13
9.4 Nevelési módszerek.....	15
9.5 Nevelés szakaszai.....	16
9.6 Speciális ellátást igénylő gyermekek nevelése az otthonokban.....	17
9.7 A különleges szükségletű gyermekek nevelése.....	17
10. A minőségbiztosítás elemei.....	18
11. Feltételek.....	19

II. Ellátási helyek - a szakmai program specifikumai

az otthonok szintjén.....	20
1. Lakásotthon, Bogád, Rákóczi u. 25.	21
2. Speciális Gyermekotthon, Szigetvár, Szent István Ltp. 7/2.....	24

III. A szakmai munka megvalósulása.....29

IV. Mellékletek.....30

I. számú szakmai egység

1. A szakmai egység alapadatai:

A Baranya Megyei Gyermekvédelmi Központ I. számú szakmai egységének működtetése a 7621 Pécs Király u. 33. földszint 8. szám alatti székhelyű Központ által történik.

A szakmai egység szakembereinek munkáját koordináló szakmai vezető irodája a Pécs, Király u. 33. földszint 8. szám alatti központi helyiségben található.

A szakmai egységet alkotó lakásotthonok:

1. Speciális Gyermekotthon, 7900 Szigetvár, Szent István Ltp. 7/2.
2. Lakásotthon, 7742 Bogád, Rákóczi u. 25.

A szakmai egység irányító szerve neve, székhelye:

Emberi Erőforrások Minisztériuma
1054 Budapest, Akadémia u. 3.

Fenntartó neve, székhelye:

Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság
1132 Budapest, Visegrádi u. 49.

2. Ellátandó célcsoport:

A Baranya Megyei Gyermekvédelmi Központ I. számú szakmai egysége:

- Bogádi Lakásotthonában baranyai lakóhellyel rendelkező, ideiglenes hatállyal elhelyezett, vagy nevelésbe vett gyermekek részére otthont nyújtó ellátást, illetve fiatal felnőttek részére utógondozói ellátást biztosít.
- Szigetvári Speciális Gyermekotthonában súlyos pszichés, disszociális tüneteket mutató, illetve kettős szükségletű 12. életévüket, kivételesen indokolt esetben 10. életévüket betöltött, a gyámhatóság által nevelésbe vett speciális szükségletű leánygyermek teljes körű ellátását biztosítja országos hatáskörrel.
- Átmeneti jelleggel, az erre kijelölt speciális gyermekotthonok indulásáig X/1737-4/2020/GYERGYAM iktatószám alatt kiadott helyettes államtitkári kijelölés alapján ideiglenes hatályú elhelyezést biztosít az általános védelmi intézkedés keretében a Gyvt. 76/B. §-a szerint.

A bekerülő gyermekek és fiatalok a társadalom perifériájáról, szociális problémákkal küszködő családokból kerülnek ki. Már kicsi gyermekkorukban súlyos családi drámák, konfliktusok szenvedő részesei. Életük gyakori velejárója a hányattatottság, a szeretethiány, az érzelmi sivárság, az alacsony kulturális szint, agresszív légkör. Mindennapjaik része a kudarcélmények sorozata, a kisebbségi érzés. Az iskola verseny- és teljesítmény centrikus légkörében állandó tanulmányi nehézségekkel küszködnek, mivel a traumák okozta lelki terhek miatt kisebb a teljesítőképességük a normál családban élő kortársaikhoz képest. A bekerülés okai közül a gyermekvédelmi törvény egyértelműen kizárja az anyagi problémákat, de a közvetlen okok a szülői bántalmazás, elhanyagolás legtöbbször mégis anyagi okokra vezethetők vissza. Amíg ezeket a körülményeket a család nem tudja megszüntetni, kevés a remény az alapvető, legfontosabb cél megvalósítására, a

családba való visszagondozásra.

Az otthonokba kerülő gyermekekről elmondható, hogy jellemzően a 14-17 év közötti korosztályból kerülnek ki, ezért a hozott problémák összeadódnak esetükben az erre a korcsoportra egyébként alapvetően is jellemző kamaszkori konfliktusos személyiség-fejlődési nehézségekkel. Az érintett gyermekek száma ugyan az évek során abszolút értékben nem emelkedett, de a társadalmi-demográfiai helyzet ismeretében valójában mégis emelkedik, mivel az érintett réteg aránya a jelenlegi magyar társadalmi viszonyokat tekintve csökkenő, tehát a kisebb merítési csoportból is ugyanannyian kerülnek otthonainkba.

3. A szakmai egység ellátási területe:

- Baranya megye területéről érkező szakellátásban elhelyezett, nevelésbe vett, vagy ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermekeknek biztosít gondozási helyet.
- Utógondozói ellátást biztosít az ellátást Baranya megye területén kérő, a jogszabályi előírásnak megfelelő nagykorú fiataloknak.
- Speciális ellátást biztosít súlyos pszichés, disszociális tüneteket mutató, illetve kettős szükségletű 12. életévüket, kivételesen indokolt esetben 10. életévüket betöltött lány gyermekeknek, illetve átmeneti jelleggel, az erre kijelölt speciális gyermekotthonok indulásáig X/1737-4/2020/GYERGYAM iktatószám alatt kiadott helyettes államtitkári kijelölés alapján befogadja az általános védelmi intézkedés keretében ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermekeket

Az ellátási terület jellemzői:

A Speciális Gyermekotthon ellátási területe országos. Ezen belül főként az ország marginalizált földrajzi területeiről érkeznek gyermekeink, kiemelten Baranya, Tolna, Somogy, Zala megyékből. Ezekről a térségekről általánosan elmondható, hogy magas a roma lakosság jelenléte, az országos átlag fölötti a munkanélküliek aránya. Közös probléma a rossz belső megközelíthetőség, ami hátrányosan érinti ezen területek gazdasági környezetét. A gazdasági feltételek kedvezőtlenek. A szociális szak- és alapellátásokra vonatkozó alapvető jellemző, hogy nehezebb a szociális szolgáltatásokhoz, az oktatási, kereskedelmi, egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés. Ezekben a térségeknek egyre csökken a népességmegtartó erő. Ennek oka, hogy főleg a fiatalabb korosztály tagjai a városias területekre, fejlettebb országrészekbe költöznek a jobb megélhetés reményében, míg helyüket a szegényebb, idősebb, kiszolgáltatottabb társadalmi csoportok veszik át. Ez a belső mobilizálódás ugyanakkor egyre nehezebb kihívások elé állítja a szociális, gyermekvédelmi ellátórendszert, hiszen az egyébként is nehezen hozzáférhető szolgáltatásokra egyre több rászoruló jut.

Baranya megyét tekintve a hatáskör 10 járási gyámhatóságához tartozó 301 településre terjed ki. A megye lakossága Péccsel együtt 388 ezer fő. A megye aprófalvas településein magas a nemzetiségek aránya, ezen belül is meghatározó a roma lakosság jelenléte. Megyénk gazdasági nehézségeire utal, hogy az országos átlag fölötti a munkanélküliek aránya.

Bár az elmúlt években történt közútfejlesztések javították a térség külső megközelíthetőségének feltételeit, a rossz belső megközelíthetőség továbbra is hátrányosan érinti a megye gazdasági környezetét. Az aprófalvas településszerkezet miatt a gazdasági feltételek kedvezőtlenek más megyékhez képest, mindez pedig visszahat a belső megközelíthetőség problémájára (munkaerő mobilitása települések között, optimális közlekedésszervezés). Súlyosbítja a helyzetet, hogy a

kisvárosok (amelyek mikro-, vagy kistérségi centrumszereppel bírnak) gazdasági funkciója erőtlen, a helyben elérhető szolgáltatások, intézmények száma alacsony. Ezzel parallel tényező, hogy a megye lakosságának több mint fele az érdemi funkcionális szerepkörrel nem bíró községekben/kis községekben él, ez pedig - a fent jelzett okok miatt - nehezíti a munkához/szolgáltatásokhoz való hozzáférésüket.

A népesség korösszetétele igen kedvezőtlen. Az élve születések száma egyre jobban csökken, ugyanakkor nagyon erősen öregszik el a megye lakossága. A szociális szak- és alapellátásokra vonatkozó alapvető megyei jellemző, hogy az aprófalvas településszerkezet miatt a községekben nehezebb a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés; e problémát súlyosbítja, hogy Baranya megyében rendkívül magas a zsáktelepülések aránya (30%), mindez pedig a települési közösség elzártságát konzerválja. Magas a külterületen élők száma is – ők csak nehezen férnek hozzá az oktatási, szociális, kereskedelmi, egészségügyi szolgáltatásokhoz.

A térségi szociális szolgáltatásszervezést is nehezítő tényező, hogy egyre csökken a kistelepülések népességmegtartó ereje. Ennek oka, hogy főleg a fiatalabb korosztály tagjai a városias területekre, fejlettebb országrészekbe költöznek a jobb megélhetés reményében, míg helyüket a szegényebb, idősebb, kiszolgáltatottabb társadalmi csoportok veszik át. Ez a belső mobilizálódás ugyanakkor egyre nehezebb kihívások elé állítja a szociális, gyermekvédelmi ellátórendszert, hiszen a településeken az egyébként is nehezen hozzáférhető szolgáltatásokra egyre több rászoruló jut.

Jelentős társadalmi (és gazdaságszerkezeti) kihívást indukál a megye tartósan kedvezőtlen foglalkoztatottsági helyzete, nagy az álláskereső (gazdaságilag aktív népességhez viszonyított) aránya (16%)

4. Ellátás igénybevételének módja:

A szakmai egységben működő gondozási helyek befogadják a normál szükségletű ideiglenes hatállyal elhelyezett, vagy nevelésbe vett gyermekeket, nevelésbe vett speciális szükségletű súlyos pszichés, disszociális tüneteket mutató, illetve kettős szükségletű gyermekeket, illetve azokat a fiatal felnőtteket, akiknek utógondozói ellátását - a működtető hozzájárulásával - a gyámhatóság elrendelte. Átmeneti jelleggel, az erre kijelölt speciális gyermekotthonok indulásáig az Emberi Erőforrások Minisztériuma X/1737-4/2020/GYERGYAMI utasítás alapján befogadja az általános védelmi intézkedés keretében ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermekeket

5. Együttműködés

Iskola: A lakásotthoni/gyermekeotthoni nevelő, esetleg a megbízott gyermekfelügyelő részt vesz az iskolai rendezvényeken (pl.: szülői értekezlet, fogadóóra). Szükség szerint egyéni megbeszélést folytat a gyermek beilleszkedéséről, tanulmányi munkájáról, magatartásáról, a gyermeket segítő, összehangolt pedagógiai módszerekről stb. A gyermekfelügyelők részt vesznek az iskolai kirándulások lebonyolításában, egyéb rendezvények szervezésében. Szoros, folyamatos kapcsolatra, együttműködésre törekszünk a gyermekek nevelőivel, osztályfőnökeivel, szívesen fogadjuk őket "családlátogatásokon". A gyermekek oktatási intézményeinek ünnepségein, kulturális programjain részt veszünk: farsangon, anyák napján, ballagáson, szalagavatón, tanévnyitón, tanévzárón, pályaválasztási tanácsadáson.

Gyámhatóság: A lakásotthoni/gyermekeotthoni nevelő együttműködik a gyámmal, vele egyeztetve szükség esetén felkeresi a gyámhivatalt a gyermekekkel kapcsolatos kérdések megbeszélése

ügyében. A gyermek és a hozzátartozók kapcsolattartásának alakulásáról a lakásotthon/gyermekeotthon írásban tájékoztatja a gyámhivatalt.

Szakellátáson belüli együttműködés

A szakmai egységen belül evidencia a munkatársak közötti harmonikus együttműködés, a szakmai vezető koordinálása mellett a hatékony nevelési feladatvégzés érdekében szorosan együttműködnek a fejlesztő pedagógus, pszichológus és az otthonok nevelői közösségei. A szakmai egységen kívüli kapcsolatok elsődlegesen a gyermekvédelmi gyámokkal fontosak, de napi szintű az együttműködés az elhelyezési, nyilvántartási, gazdasági csoportokkal, egyéb lakásotthonokkal, gyermekeotthonokkal, nevelőszülői hálózattal is.

Egyéb:

Szakmai látogatóknak, érdeklődőknek bemutatjuk a lakásotthon/gyermekeotthon belső életét, működését, a települési intézményekkel jó kapcsolatot ápolunk (önkormányzatok, háziorvosi, védőnői szolgálatok, rendőrkapitányságok, területileg illetékes gyermekjóléti és családsegítő szolgálatok) A célok teljesítése érdekében, kiemelten az utógondozói ellátottak esetében fontos feladat a település munkaerő-piaci intézményeivel és szervezeteivel való együttműködés is.

A szomszédokkal jó kapcsolatot alakítunk ki. A gyermekek az együttélés szabályait tiszteletben tartva fogadhatják barátait, de megóvjuk őket a felületes ismerősök önző közeledéseitől.

6. Az intézmény szolgáltatásáról szóló tájékoztatás helyi módja

Szoros kapcsolatot tartunk fenn a gyermekeink oktatási intézményével, a helyi gyermekjóléti- és családsegítő szolgálatokkal, az egészségügyi intézményekkel, központokkal és más helyi, a gyermekek fejlődését elősegítő szervezetekkel, egyházakkal. Ezen intézményekben dolgozók részére mindig lehetővé tesszük, hogy látogatásaikkal közvetlenül is bepillantassanak az otthonok életébe.

Az otthonok szolgáltatásairól tájékozódhat minden érdeklődő az intézmény honlapján keresztül is.

7. Célok

Az elhelyezés célja, a jogszabályban lefektetettekkel összhangban, hogy a gyermek testileg, értelmileg, érzelmileg, erkölcsileg korának és képességeinek megfelelően fejlődjen. Személyisége a lehető legteljesebb módon kibontakozzon. Képessé váljon a vérszerinti családjába visszailleszkedni, valamint az önálló életvitelre és a társadalmi beilleszkedésre. Ezen túl, legfontosabb célunk kell, hogy legyen az, ami az emberi létezésnek, az emberi cselekedeteknek is a célja: a boldogság elérése, megtanulása.

Az itt élő gyermekek tanult tehetetlenségét kell felszámolnunk, hozzá kell segítenünk őket a nevelés során, a boldogság átéléséhez, a mindennapi élet öröméhez.

7.1. A célok elérésének eszközei

Teljes körű ellátás

Részletes elemeit az otthonokat bemutató fejezet tartalmazza. Teljes körű ellátás keretén belül a jogszabályban előírtakon felül a legfontosabb feladatunk a gyermek fizikai szükségleteinek kielégítése, valamint a megfelelő érzelmi, szellemi és erkölcsi környezet megteremtése. Megmutatni a lehetőséget, felkelteni az igényt a gyermekekben, egy teljesebb, a társadalom által elfogadott életforma iránt.

Iskola, tanulás

Elsődleges feladat a hozzánk kerülő gyermekek megfelelő beiskolázása a különböző oktatási intézményekbe. A gondozottak közül sokan az iskolai teljesítményt befolyásoló képességekben elmaradott, iskolai sikertelenség miatti kudarcok sorozatát átélt tanulók. A leírt hátrányok leküzdése tudatos munkát, jó nevelő-gyermek kapcsolatot igényel. A fejlesztő pedagógus, pszichológus segítségét, az iskolák felzárkóztató tevékenységével is igyekszünk összehangolni. Fontos a délutáni tanórák megléte, a kontroll. Személyes kapcsolatokkal, iskola-látogatásokkal, szülői értekezleteken való részvétellel, és az iskolai ifjúságvédelmi felelősök otthonainkba való meghívásával próbálhatjuk elérni a gyermekeinkkel szembeni esetleges előítéletek oldását. Pályaválasztásnál, továbbtanulásnál közösen, a gyermek képességeit, érdeklődését figyelembe véve keressük a legmegfelelőbb megoldásokat. Lehetőség szerint több alternatívát próbálunk felkínálni. Tehetséggondozásra egyre kevesebb alkalmunk van, de folyamatosan részt veszünk ösztöndíj-pályázatokon.

Önálló életre nevelés

A nevelési elveinkből adódóan a gyerekeket már a bekerüléstől kezdve bevonjuk a napi feladatok ellátásába. Segítő szakemberekkel, fórumokkal, ismeretterjesztő előadásokkal nyújtunk segítséget az önellátás, a gazdálkodás, a párkapcsolat, család tekintetében. A hivatalos ügyek intézése, álláskereséssel összefüggő feladatok mind fontos részei a tényleges önállóságnak. Mivel az elmúlt időszakban sok gondozottunk vált nagykorúvá, kiemelt szerep jut a felkészítésnek.

Utógondozás

Amennyiben a gyermek körülményei indokolják, és a férőhely rendelkezésre áll, a Bogádi Lakásotthon - a jogszabályban meghatározottak szerint - utógondozói ellátást nyújthat a fiatal felnőtt számára.

7.2 A célok elérésének módszerei

7.2.1 A nevelés-gondozás szoros egysége

A nevelés-gondozás folyamata elválaszthatatlan egymástól. Miközben gondoskodunk a gyermekről, egyben neveljük is, és ez fordítva is igaz. Ezért a napi tevékenységek során a nevelők nem csak törődést, odafigyelést kell, hogy nyújtsanak, hanem meg kell nyerniük a gyermeket. Ki kell alakítaniuk benne azt a kötelességtudatot, hogy nevelőjével-gondozójával együttműködjön (Gyvt. 10. §). Ez a nevelőmunka a kölcsönösségen alapszik, mind a nevelők, mind a nevelő-gyermek relációjában. Ezért fontos az alapelvek pontos megfogalmazása, ami alapján megvalósulhat a gyakorlat.

Ezek az alapelvek a következők:

- demokratizmus elve,
- az otthonosság megteremtésének elve,
- a közösségi támogatással nevelés elve.

7.2.2 A személyes kapcsolatok, kötődések fontossága

Fontosnak tartjuk az érzelmi illeszkedésen alapuló személyes kötődést, mert ennek hiánya esetén a gyermekek nem tudnak önmagukban megerősödni, felnőve pedig képtelenek lesznek a másik ember

érzelmeit átérezni. Az ilyen emberek aztán képtelenek lesznek megfelelően kötődni a másik emberhez, ugyanakkor nem tudnak autonóm felnőtté sem válni. Önállótlaná válnak, sodródni az élet minden területén. Ezért rendkívül fontos, hogy még a kamaszok esetén is alakuljon ki személyes kötődés köztük és gondozóik között.

Éppen ezért törekszünk rá, hogy a kapcsolatok a dolgozók és a gondozottak között barátságosak, őszinték legyenek. Megvalósításához szükséges, hogy a dolgozók alkalmas, értő és érző lelkű, kreatív, rugalmas és hiteles személyiségek legyenek. Következésképpen viselkedjenek, és modellt nyújtsanak az elvárt magatartást illetően. Ugyanakkor mindig legyenek tudatában annak, hogy ők a felelősségteljes felnőttek, nevelők. Itt is fontos az ide vonatkozó alapelvek érvényesítése, úgy mint:

- elfogadás elve,
- egyéni különbség figyelembevételének elve,
- kooperáció elve,
- nyitottság elve.

7.2.3 Határok, keretek kialakítása

A gyermekek/fiatalok számára fontos, hogy egyértelműen meghatározott és érthető jogokat, kötelességeket, lehetőségeket és elvárásokat fogalmazzunk meg, mint elsődleges szabályokat. Ennek megfelelően vonjuk be őket a szabályok kialakításába, a házirend elkészítésébe. Ügyelünk arra, hogy a szabály van a gondozottért, nem pedig a gondozott a szabályért. Azaz adott esetekben szükséges felismernünk, hogy vannak kivételek, másodlagos szabályok, amelyek okát és indokoltságát mindenkinben tudatosítani kell. A gyermekek biztonsági és szabadsági fokát éppen azok a határok tágitják, amiket elfogadtak, és áttekinthető keretet biztosítanak számukra.

7.2.4 Egyéni bánásmód érvényesítése

A nevelés során figyelembe vesszük a gyermek aktuális személyiségállapotát, megismerjük az újonnan bekerülő gyermek addigi életét, és csak ezek ismeretében fogalmazzuk meg az elvárás-rendszert, az egyéni fejlesztési és nevelési tervben. Ugyan az alapvető szabályrendszernek minden gyermek számára a következetesség és egyenlőség elvének tiszteletben tartására való tekintettel azonosnak kell lennie, mégis igyekszünk toleránsak maradni és szem előtt tartani, hogy a normakövető magatartás minden gyermek számára más-más szinten áll.

7.2.5 A gyermeki jogok védelme, érdekérvényesítése

Gyermekjogi képviselő

A gyermeki jogok minél szélesebb körű érvényesülésének érdekében a gyermekotthon/lakásotthon gondoskodik arról, hogy az elhelyezett gyermekek számára megismerhető legyen a gyermekjogi képviselő neve, telefonszáma, valamint fogadóóráinak helye és időpontja. Mindez mindkét gyermekotthoni csoport faliújságára kifüggesztésre kerül.

Az intézmény a gyermekjogi képviselő részére biztosítja:

- látogatása során az intézmény területén belül a gyermekek számára könnyen hozzáférhető és négy szemközt beszélgetés lefolytatására alkalmas helyiséget;
- a helyszínen való tájékozódás és az iratokba való betekintés lehetőségét;
- az érdekképviselői fórum ülésének időpontjáról való értesítés

A gyermekjogi képviselő által írásban tett észrevételekre, megkeresésekre az intézmény vezetője 15 napon belül válaszol, illetőleg a megtett intézkedéseiről a gyermekjogi képviselőt tájékoztatja.

Az otthonok/csoportok havonta tartanak gyermekfórumot, ahol a mindennapok során felmerült problémákat, igényeket, lehetőségeket vitatják meg a gyermekek és a felnőttek.

Az otthonok lakói minden tanév kezdetekor megválaszthatják maguk közül az otthonok gyermekönkormányzati csoportjának tagjait, akik az érdekeiket képviselik, észrevételeiket, javaslataikat, kéréseiket, véleményüket, panaszait továbbítják a nevelőtestület, az intézményi gyermekönkormányzat, vagy azon keresztül szükség esetén az intézmény Érdekképviselői Fóruma, vagy az intézmény vezetője felé.

Az otthonokban élő gyermekek érdekeik képviseletére intézményi szinten gyermekönkormányzatot hozhatnak létre, melybe a szakmai egység is delegál tagokat. Egységünk működését nehezíti, hogy az otthonok nem egy településen helyezkednek el. Célunk, hogy internetes hálózaton folyamatosan tudjanak egymással kommunikálni.

A gyermekönkormányzat célja sokrétű; érdekképviselőt lát el, a gyermekotthon életével kapcsolatban vélemény nyilvánít, programszervezésben vesz részt, és segít a gondozottak közötti konfliktusos ügyek megoldásában. Célunk volt, hogy már a serdülőkorú gyermekek is minél nagyobb mértékben váljanak saját életük irányítójává. Bontakozzon ki a demokratikus szemléletük, a gyermekek legyenek tisztában jogaikkal és kötelezettségeikkel.

Ugyanezt a célt valósítja meg Érdekképviselői Fórumban való aktív részvétel, ami meghatározott keretek között, intézményi szinten zajlik.

Személyes panasszal, kéréssel közvetlenül a gyermekvédelmi gyámhoz, nevelőhöz, gyermekotthon vezetőhöz és a gyermekjogi képviselőhöz fordulhatnak a gyermekek, illetve írásos panasszal, beadvánnyal fordulhatnak az intézmény Érdekképviselői Fórumához, vagy az intézményvezetőhöz.

Gyermekönkormányzat alakításához, mind a Gyermekotthonban, mind Intézményi szinten az elhelyezett gyermekek több mint felének közös elhatározása, támogatása, részvétele szükséges. Amennyiben a Gyermekönkormányzat működik, két tagot küldhet az Intézmény Érdekképviselői Fórumába. Gyermekönkormányzat hiányában az intézményben elhelyezett gyermekeket az arra az intézmény nevelőtestülete által felkért és a feladatot vállaló két gyermek képviseli az Érdekképviselői Fórumban.

7.2.6 A személyes gondoskodást végző személyek jogainak védelme

Az ellátásban részesülő gyermekek mellett természetesen a nevelésüket, gondozásukat végző munkatársak jogainak védelme is alapvető fontosságú. A munkatársak az őket ért jogsérelmek esetén panasszal fordulhatnak közvetlen feletteseikhez, illetve ennek eredménytelensége esetén az intézmény vezetőjéhez is. A jogaik érvényesítésének érdekében csatlakozhatnak az intézményben működő pedagógus szakszervezeti alapszervezethez, illetve részt vehetnek annak munkájában, kérhetik az általuk biztosított jogsegély lehetőségét.

7.2.7 A gyermekek testi, érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének elősegítése

Feladatunk megkeresni minden hozzánk került gyermek erősségeit, legyenek azok a tanulás, a házi munka, vagy az élet bármely más területén, és ezeket kell fejlesztenünk. A gyermek számára olyan követelményszintet próbálunk felállítani, melyet saját erőfeszítései árán képes teljesíteni.

A bekerülő gyermekek többségének énképe igen negatív, kifejezetten „rossz gyereknek” tartják magukat. Fontos feladat segítenünk reális önértékelésük kialakulását, hogy felismerjék saját

értékeiket, fejlesztésre szoruló gyenge pontjaikat. Ez az első lépés a reális jövőképük kialakulásához, a helyes pályaorientáció megtalálásához.

Beszélnünk kell a higiénias szabályok és az egészségre nevelés problémaköréről. A bekerülő gyermekek egy részénél el kell érniük a rendszeres tisztálkodás szokásának kialakítását, az életkorának megfelelő testi ápoltságot. Felvilágosító munkával igyekszünk kialakítani az egészség megóvását, megelőzni a betegségeket. A dohányzás általános probléma és konfliktusforrás a lakásotthonainkban, amit mennyiségi és időbeli korlátok felállításával tudunk valamelyest visszaszorítani.

A kamaszok egyik központi kérdése a szerelem, a szexualitás. Mivel ezek intim kérdések, meg kell teremtenünk az alkalmat a beszélgetésekre. Gondot jelent, hogy a bekerült gyermekek nagy részénél a „párkapcsolat” egy kapaszkodási lehetőséget jelent elsősorban, a szexualitással pedig szeretetéttségüket kompenzálják. Felvilágosító tevékenységgel, a fogamzásgátlás lehetőségeivel próbáljuk megóvni a gyermekeket elsősorban a nem kívánt terhességtől, és a párkapcsolati kudarcoktól.

7.2.8. Szabadidő hasznos eltöltése

A szabadidő megszervezése, jó programok kitalálása, mind egységszinten, mind intézményi szinten sokoldalúan történik. A részvételre viszont sokszor nehéz motiválni a kamaszkorú gyermekeket, ennek ellenére, a programokon általában jól érzik magukat. Vannak hagyományos, évről-évre megrendezett programjaink: a gyereknapi, közös kirándulások, busójárás, bowling versenyek, nyári nyaralások. A gyerekek közül sokan járnak különböző edzésekre, vannak sikereik az adott sportágakban. Lehetőségük van, és szívesen is járnak fitness terembe.

8. Továbbképzések, szakmai igényesség

A gyermekvédelmi munkában való részvétel alapvetően hivatástudatot feltételez, ám e hivatástudat hiányában is végezhető hatékony munka, ha az megfelelő szakmai felkészültséggel, és e felkészültségnek megfelelő tevékenységgel párosul. A hivatástudat nem elvárás, viszont a folyamatos megújulásra kész szakmai munkavégzés igen.

Céljaink megvalósításának fontos feltétele, a kollégák minél célirányosabb felkészültsége. Az egységes szemlélet kialakítása, egyfajta szociális érzékenység, és nyitottság. Ezért folyamatosan külső és belső képzéseken veszünk részt minél nagyobb számban, minél szélesebb körben. Konfliktuskezelési technikák elsajátítása, kommunikációs tréningeken való részvétel, szupervíziók, mind a hatékonyságot segítik elő.

A szakmai munkánk sikerességét sosem az egyes kollegák, hanem a csapatmunka egységessége nyújtotta, ezért szükségesnek tartjuk a csapatépítő tréningeket, amik segítenek a kiégés elkerülésében is.

9. Nevelés

A nevelés bonyolult, összetett folyamat, melyben az irányított gyermeki tevékenységrendszer fejleszti a gyermek képességeit. A nevelési hatások eredményeképpen kialakul a gyermek értékrendszere, személyisége, amelyek eligazítóak számára az egyéni és társadalmi feladatok megoldásában. A nevelés tudatos, tervszerű és szervezett. E folyamatban meghatározó a nevelő és a nevelt kapcsolata, mely az eredményesség egyik alapfeltétele is. A nevelés folyamatos, melynek

során feladatunk a társadalom által elfogadott normák, egyetemes értékek napi működésbe való beépítése.

9.1 Nevelési alapelvek

- Otthonainknak elsősorban a gondozott gyermekek és fiatalok szükségleteihez kell igazodnia, a gyermek az otthon működésének megszokott rendjéhez történő alkalmazkodása csak ezután következik.
- Tiszteletben tartjuk a gyermekek személyiségét, méltóságát, egyediségét.
- Nagy jelentőséget tulajdonítunk az érzelmi biztonságnak, az érzelmi ráhatásnak, valamint a gyermek-felnőtt, gyermek-gyermek között kialakult érzelmi kapcsolatoknak.

A gyermekekkel való kapcsolatunkban, a mindennapi életünkben nagy odafigyelést tanúsítunk a gyermeki jogok érvényre juttatására, sérelem esetén a helyzetnek megfelelő jogorvoslásra.

Fontos továbbá:

- A feltétel nélküli elfogadás elve.
- A biztonságérzet kialakítása.
- A magatartási problémák okainak feltárása és kezelése.
- A személyre szabott, reális értékelés.
- A nevelői következetesség.
- A gyermeki jogok tisztelete, maradéktalan érvényesítése.
- Meleg, elfogadó, biztonságot nyújtó légkör biztosítása és fenntartása.
- Empátia, a gyermek problémáinak egyéni kezelése.
- A családkapcsolatok elősegítése és fenntartása.
- A lelkiismereti és vallásszabadság biztosítása.

Tiszteletben tartjuk a gyermek:

- családi kapcsolataihoz való jogát,
- vélemény nyilvánításának jogát,
- gondolat, lelkiismeret és vallásszabadságát,
- magánéletét,
- megfelelő egészségállapothoz való jogát,
- oktatáshoz, pályaválasztáshoz való jogát,
- szociális biztonsághoz, megfelelő életszínvonalhoz való jogát,
- saját csoport kultúrájához való jogát,
- nemzetiségi, etnikai és kulturális hovatartozását.

Különös figyelemmel kísérjük a gyermeki kötelességek betartását:

- együttműködés a felnőttekkel, tanárokkal, lakásotthoni, iskolai társakkal,
- képességének megfelelő tanulmányi teljesítmény elérése,
- megfelelő magatartás tanúsítása,
- Házi rend és a Napirend betartása.

9.2 Nevelési célok

- A nevelés fejlesztő hatása által az egyén képességeinek kibontakoztatása. E fejlesztő folyamat akkor eredményes, ha valódi tevékenységekhez kötött. Ez azonban csak akkor

lehet sikeres, ha nevelésünk teret ad színes, sokoldalú lakóotthoni életnek, tanulásnak, játéknak, munkának. A gyermeki egyéniség kialakítása egyéni úton, egyéni követelményekkel és tevékenységformákkal; amely fejleszti a gyermekek önismeretét, együttműködési készségét; hozzájárul életmódjuk, motívumaik, szokásaik, az értékekkel történő azonosulásuk fokozatos kialakításához, meggyökereztetéséhez.

- Minél inkább átszővi a közösség a gyermekek tevékenységének különféle formáit, annál erősebb a közösség személyiségformáló hatása. Közösségalkakító tényező a közös érdekekben nyugvó közös tevékenység. Ebben a munkaformában tudnak hatni olyan nevelési feladatok, mint az aktivitás, öntevékenység, segítőkészség, önkontroll, tolerancia, egymásért érzett felelősség.
- Közös munka által fejlődnek, s az egyén fejlődése a közösség fejlődését is jelenti. A gyermekek megtalálják helyüket és azokat a társaikat, akikkel együtt tudnak játszani, tanulni, munkálkodni. Ezáltal önállóbbak és magabiztosabbak lesznek. Megtanulnak együttműködni, odafigyelni társaikra, tapintatosan segíteni egymásnak, toleránsak és figyelmesek lesznek egymással szemben.
- Segítsük elő a gyermekek harmonikus kapcsolatának kialakulását a természeti és társadalmi környezettel. Értsék meg a körülöttük zajló természeti, társadalmi jelenségeket. Ismerjék meg és alkalmazzák a társadalmi magatartás normáit.
- Legyenek nyitottak, megértők a különböző szokások, életmódok, kultúrák, vallások iránt, becsüljék meg ezeket.
- Szerezzenek személyes tapasztalatokat az együttműködés, a környezeti konfliktusok közös kezelése és megoldása terén.
- Kommunikációs kultúrájuk középpontjában az önálló ismeretszerzés, véleményformálás és - kifejezés, a vélemények, érvek kifejtésének, értelmezésének, megvédésének képességei álljanak.
- Az új információs környezetben eligazodni tudó és azt kritikai módon használó fiatalokat neveljünk, fejlesszük a beteg, sérült és fogyatékos embertársak iránti elfogadó és segítőkész magatartást.
- Sajátítsák el azokat a módszereket, amelyekkel képessé válnak az önálló tanulásra, munkavégzésre.
- Egyre inkább váljanak képessé esztétikai tevékenységeik önálló elemzésére, értékelésére. Alakuljon ki bennük az igény a környezetük állandó szépítésére, a környezetben található esztétikum megővására.

Céljaink részletezve:

- A családjukból kiemelt, ideiglenes hatállyal elhelyezett, nevelésbe vett vagy utógondozói ellátásban részesülő gyermekek számára életkoruknak, egészségi- és személyiség állapotuknak megfelelő nevelést, gondozást, képességüknek megfelelő fejlesztést, iskoláztatást nyújtunk.
- Az otthonainkban elhelyezett gyermekeket, fiatalokat felkészítjük az egyéni, személyre szabott célok elérésére, az önálló életvezetésre, a családi életre, tanulmányaik sikeres befejezésére, szakmaszerzésre, elő-takarékosságra.
- Testi, érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődés zavartalan biztosítása.
- Etikai normáknak megfelelő, elfogadható viselkedés kialakítása.
- A gyermek képességeinek megfelelő tanulmányi előmenetel támogatása.

- Pályaválasztás segítése.
- A szabadidő értékes eltöltése, érdekes, különleges programok szervezésével, új tevékenységformák kipróbálásával.
- A családkapcsolatok elősegítése, fenntartása, a családba visszakerülés támogatása.
- Megfelelő pénzkezelés megtanítása.
- Külső kapcsolatok bővítése, annak érdekében, hogy a környezet elfogadóbbá váljon a gyermekvédelmi gondoskodásban nevelkedőkkel, valamint hogy neveltjeink mind több ismerősre, baráttra tegyenek szert.
- Utógondozás, önálló életre nevelés.

Képessé tegyük őket:

- a megfelelő önismeretre, önbecsülésre;
- alapvető emberi normák megismerésére, elsajátítására és azok tiszteletben tartására;
- az egyéni és közösségi toleranciára;
- a pozitív értékrend megismerésére és elfogadására;
- a felelősségvállalásra;
- konfliktustűrésre és azok kezelésére;
- a döntéshozatalra és a tudatos életszervezésre;
- a kulturált viselkedés szabályainak betartására, megfelelő szintű kommunikációra;
- társas kapcsolatok létesítésére,
- a megfontolt, felelősségteljes párválasztásra;
- háztartási ismeretek, praktikák elsajátítására, gyakorlására, azok önálló végzésére;
- zsebpénzzel való helyes gazdálkodásra, takarékosagra;
- az egészségkárosító szerektől való tartózkodásra.

9.3 Nevelési feladatok

Az előzőekben megfogalmazott célok eléréséhez, magvalósításához feladataink a következők:

- olyan feladatokat tűzzünk ki, melyek kapcsolódnak a mindennapi élethez, és kihívást jelentenek a gyermekek számára;
- biztosítsuk, hogy a gyermekek munkájában folyamatos legyen a fejlődés;
- segítsük elő a tanulási tapasztalatok sokféleségét, adjuk meg nekik a választás lehetőségét;
- pótoljuk az otthont, biztosítsuk az otthonosságot, az érzelmi védettséget, neveljük a gyermekeket családi életre;
- teremtsünk pozitív légkört, támasszunk egyéni, képességeiknek megfelelő elvárásokat, fokozzuk teljesítményüket;
- ismerjük el erőfeszítéseiket, teljesítményeiket, megközelítésünk legyen következetes;
- a tanulás megkönnyítésére szervezzük meg a pihenést, a szabadidő hasznos eltöltését;
- bátorítsuk a gyermekeket közös tevékenységekre, együttműködésre;
- kísérjük figyelemmel fejlődésüket, biztosítsuk a rendszeres visszacsatolást;
- alakítsuk magatartás- és beszédkultúrájukat;
- alakítsuk ki a közösségben éléshez, a kulturált viselkedéshez szükséges magatartásformákat;
- támogassuk érdeklődésüket, ugyanakkor pótoljuk tapasztalatszerzési hiányait;
- végezzünk hátránykompenzációt és tehetséggondozást;
- segítsük őket önállóságuk, öntevékenységük kialakításában;
- készítsük fel a gyermekeket önálló életvitelre, a társadalomba való beilleszkedésre;

- szervezzünk, és vegyünk részt önmegvalósulást segítő rendezvényeken;
- adjunk egyéni információkat.

Feladatunk továbbá:

- Az új gyermekek fogadása, beilleszkedésének elősegítése.
- A gyermekek alapvető szükséglete a szeretet, a biztonságérzet, ennek kialakítása elsődleges.
- Fontos a gyermek korábbi környezetével való együttműködés lehetőségeinek felkutatása, a meglévő kapcsolatok fenntartása, ápolása.
- Fontos, hogy a gyermekek érezzék a felnőttek odafigyelését, szeretetét, figyelmességét, az otthon dolgozói osztozzanak gondjaikban, örömeikben.
- Szeretnénk kialakítani, hogy mindig legyen egy felnőtt, aki a gyermek teljes bizalmát és szeretetét élvezzi, alakuljanak ki személyes kötődések. Ezeken a kötődéseken keresztül alakítható ki a felnőttek iránti bizalom.
- A gyermekek felkészítése az önálló életvezetésre.
- Fő szempont, a különleges szükségletű gyermekeknél a lehetőségeikhez mért önálló életvezetés kialakítása. A nevelő vonja be őket a mindennapi életük szervezésébe. Meg kell találni azokat a tevékenységeket, amelyekben aktívan részt vehetnek.
- A kettős szükségletű gyermekekkel való foglalkozás külön kihívást jelent. A kettős szükségletű gyermekek elsősorban indulatkezelési sajátosságaiból és ehhez egyidejűleg társuló gyengébb értelmi képességből adódó konfliktus helyzetek megoldása kiemelt feladat. A tanulási nehézségek miatti segítségek megoldásához a fejlesztő pedagógus aktívabb bekapcsolása szükséges, mert sajnos jelenleg az iskolarendszer különösen elutasító az ilyen gyermekekkel szemben.
- Családi életre nevelés: a pozitív családmóddal, a fiú-lány kapcsolatok megismertetése, a helyes erkölcsi szemlélet kialakítása.
- Tanulás: a hiányzó alapismeretek pótlása, a megfelelő tanulási módok kialakítása, szükség esetén az akadályozottságukhoz mért fejlesztés biztosítása.
- Korrekciós nevelés: segíteni kell őket a pozitív és reális énkép, az érzelmi stabilitás kialakításában.
- Szabadidő: segítsük őket a szabadidő tartalmas és hasznos eltöltésében. Meg kell találnunk azokat a kereteket, amelyekben ezeket a feladatokat megvalósíthatjuk.
- A lakásotthonba kerüléskor a gyermek egy számára megszokott állapotból számára ismeretlen, bizonytalan helyzetbe kerül. Az otthon részéről ekkor kell több figyelmet fordítani az új helyzet elfogadására, a családból való kikerülés előzményeinek és hatásainak feldolgozására.
- A gyermekeket, fiatalokat a családba visszakerülésre, illetve az önálló életre neveljük. Fontosnak tartjuk, hogy képessé váljanak egy közösség tagjává válni, tudjanak beilleszkedni és együttműködni.
- Személyre szabott gondozási terv szerint, egyéni nevelési módszerek alkalmazása, kidolgozása.
- Az egészséges életmódra nevelés fontos szempont az otthonainkban. Ezért a korszerű táplálkozási módszerek bevezetésére törekszünk. Jó kapcsolatot ápolunk az egészségügyi intézményekkel, a fiatalok egészségi állapotát figyelemmel kísérjük. Az esetlegesen felmerülő diétákat, orvosi javaslatokat betartjuk.
- A személyes higiénés feltételek megteremtése, megtanítása és betartása fontos feladat.
- Az évszaknak megfelelő ruházat biztosítása, a ruházatra való odafigyelés, rendben tartás

megtanítása.

- Személyes élettér megteremtése, fenntartása és rendben tartása napi feladat.

9.4 Nevelési módszerek

Megfigyelés, és az ezt követő megbeszélés hasznos információkkal szolgálhat a lakásotthonban dolgozóknak, és a megfigyelt személynek is.

Szupervízió, vagyis strukturált megfigyelés, tervezéssel, megfigyeléssel és értékelő beszélgetéssel.

Munkatársi felkészítés, mely egyes problémák megoldására irányul, s amelynek során az egyik fél segíti a másikat a problémamegoldásban.

Segítségadás, mely lehet egyéni segítség, és tevékenységirányító segítség.

Csoportalakítás, és feladatok megoldása csoportokban.

Álláspont kialakítása, érvek, ellenérvek megvitatása.

Megbeszélés.

Ismeretközlés.

Mozaik módszer - egy nagyobb feladat során egyének vagy csoportok között kiosztjuk a részfeladatokat, mely végeztével megosztják egymás között ötleteiket, átadják tapasztalataikat.

Egyéb alkalmazott módszerek: tapasztalás, mintaadás, motiválás, szoktatás, következetesség, fokozatosság, tevékenykedtetés, magyarázat, értékelés

A gyermek nevelése, gondozása fontos, céltudatos, tervszerű tevékenység. Ahhoz, hogy a fent leírt célok és alapelvek megvalósulhassanak, elengedhetetlen, hogy a lakásotthon dolgozói és a munkájukat segítő szakemberek együttműködjenek egymással és a gyermekkel kapcsolatban lévő összes intézménnyel.

Az eredményes gondozás nevelés érdekében figyelemmel kell lenni az alábbiakra:

- a gyermeket partnernek kell tekinteni,
- a gyermeket érintő kérdésekben vele együtt kell dönteni,
- elfogadó, kiegyensúlyozott légkört kell kialakítani az otthonban,
- fontos a felnőttek személyes példamutatása, mind a munkában, mind a viselkedésben és a kommunikációban – elfogadó, toleráns magatartás, egészséges életmód,
- a kommunikáció jellemzője a párbeszéd, az értő kérdés és az odafigyelés legyen,
- a gyermekkel, fiatallal mindig őszintének kell lenni,
- önállóságra, mások elfogadására kell nevelnünk,
- neveltjeinkkel meg kell értetni, hogy tetteikért felelősséggel tartoznak, azok következményeit vállalniuk kell.

Az otthonok lakóival heti csoportos alkalmakon beszéljük át nevelőik, az adott időszak eseményeit, a felmerült problémákat. A gyermekekkel történő négy szemközti beszélgetésekre napi szinten van lehetőség, az arra kialakított meghitt helyen, mind a gyermekfelügyelőknek, mind a lakásotthoni nevelőnek, illetve heti szinten a segítő szakembereknek (fejlesztőpedagógus, pszichológus).

Módszereink minél hatékonyabb alkalmazása érdekében szorosan együttműködünk a segítő kollegákkal: pszichológussal, fejlesztő pedagógussal, gyermekvédelmi gyámmal.

Folyamatosan alkalmazott módszereink még:

- egyéni beszélgetés a gyermekkel;
- csoport megbeszélések;
- személyes pozitív meggyőzés, megerősítés: aktuális témák, események kapcsán spontán, irányítottan, tematikusan;
- ösztönzés a szociális kapcsolatok szélesítésére;
- feladatvállaláson alapuló értékelő rendszer;
- közösségi szintű hagyomány, szokás és normarendszer teremtése: közös ünnepek szervezése, megtartása (név- és születésnapok, karácsony, ballagás, távozó gyermek búcsúztatása stb.).
- egyéni és csoportos rekreációs elfoglaltság biztosítása: kirándulások, nyaralások, sportolási lehetőségek, hagyománnyá fejlődött programjainkon való részvétel (mohácsi Búsójárás, Pécsi Napok, országos kulturális fesztivál Esztergomban stb.).
- pozitív mintaadás, példamutatás;
- véleményalkotásra készítés;
- intimszféra tiszteletben tartása, személyes tárgyaik megóvása;
- családi életre való felkészítés;
- szexuális felvilágosítás;
- háztartási munkába, gazdálkodásba való bevonás;
- jutalmazás, elmarasztalás: melynek szabályozását és alkalmazási formáját az otthonok Házirendje tartalmazza.

9.5 Nevelés szakaszai

- tájékozódás és megismerés;
- az új elem megismertetése, annak elfogadására való motiválás;
- konkrét követelmények, elvárások megfogalmazása, megbeszélése;
- együtt tevékenykedés, a tevékenység elfogadtatása;
- önálló tevékenykedtetés, a sikerélmény biztosítása;
- a tevékenység figyelemmel kísérése, szükség esetén korrigálása, visszacsatolás;
- az ismert, a megtanult, begyakorolt elemek „felszínen tartása” mellett tájékozódás és megismerés.

Az otthonban dolgozók munkája a lakásotthoni/gyermekeotthoni nevelő–fejlesztő munka szerves része, hiszen a gyermekekkel közvetlenül érintkeznek, közreműködnek gondozásukban, szokásaik kialakításában, s közben hatást gyakorolnak személyiségfejlődésükre. Mindennapjaik során fontos megfigyeléseket tehetnek, közvetlen mintát nyújtó viselkedésükkel, munkájukkal a gyermekek életkorát és élethelyzetét figyelembe vevő elvárásaikkal nélkülözhetetlen segítőtársak.

Ahhoz, hogy a gyermekek teljesítménye, fejlődése eredményesebb legyen, szükséges egy belső motiváló erő, melyet a megbecsülés, a szeretet hoz létre. E felelősségteljes, stabil szeretetkapcsolat a lakásotthon bármely dolgozójával kialakulhat, így elősegítve a gyermek személyiségének harmonikus fejlődését.

Ez a munka legyen egy szorosabb csapatmunka, mivel egymástól elszigetelten nem lehet tartós eredményeket elérni.

9.6 Speciális ellátást igénylő gyermekek nevelése a lakásotthonban

A lakásotthonba kerülő gyermekek egyre nagyobb hányada serdülőkorú, átlagosan 15-16 évesek. Többségük magatartászavaros, vagyis viselkedésük az életkoruknak megfelelő szociális elvárástól nagymértékben eltér, messze meghaladja a serdülőkori lázadás vagy gyermek-csínytevés mértékét.

A magatartászavaros gyermekek speciális ellátást igényelnek, melynek feltételei elsősorban speciális gyermekotthonban valósíthatók meg.

A speciális férőhelyek országosan jellemző túltelítettsége okán elkerülhetetlen, hogy olykor speciális szükségletű gyermek gondozási helye lakásotthon legyen.

A lakásotthon feladatai ezekben az esetekben:

- a rendelkezésre álló szakmai team (nevelő, pszichológus, fejlesztő pedagógus) fokozott tervszerű együttműködése szükséges
- fontos, hogy a gyermekek napi életében határozott rendszer legyen, mely során biztosítani kell az egyéni szükségletek szerinti
 - testmozgást,
 - kreatív foglalkozásokat,
 - kulturális programokat,
 - folyamatos és intenzív kapcsolattartást a vérszerinti családdal.

Amennyiben a speciális szükségletű gyermekek nevelése hosszabb távon nem megoldható a lakásotthonban, mert romboló hatása van a közösségre, úgy együttműködve a szakértői bizottsággal és a gyámhatóságokkal a mielőbbi gondozási hely változtatás jelenti a tartós megoldást a gyermek számára. A Bogádi Lakásotthon szakmai teamje előnyös helyzetben van abból a szempontból, hogy szakmai egységen belüli tapasztalatcserére és nevelési módszerek megosztására nyílik lehetősége a Szigetvári Speciális Gyermekotthon munkaközösségével. A szakmai egység vezetőjének egyik kiemelt feladata ennek az együttműködésnek az összehangolása.

9.7 A különleges szükségletű gyermekek nevelése

A tanulási akadályozottság elsősorban az értelmi fejlődés eltéréseiben mutatkozik meg, de a személyiség egészét befolyásolja. Különféle súlyosságú állapotait előidézhetik az idegrendszer károsodásai, vagy a fejlődést erősen gátló környezeti hatások. Egyik legjellemzőbb tünete a gyermek fejlődésének lelassulása.

A fejlődés elmaradása egyre nagyobb és több akadályt okoz iskolás korban.

Különleges szükségletű gyermekek nevelése, fejlesztése során alkalmazott:

Eszközök:

- elhelyezési javaslat és elhelyezési terv,
- szakértői vélemény,
- szükségleteknek megfelelő oktatási intézmény megkeresése.

Módszerek:

- egyéni bánásmód,
- empátián alapuló nevelés,
- személyes fejlesztés biztosítása szakemberek segítségével,
- kétszintű következetesség,
- pozitív hit,
- lakásotthoni közösség toleráns, elfogadó, támogató magatartása,
- szükség esetén magántanulóság.

A szakmai egység fejlesztő pedagógusának feladatterve tartalmazza, azokat az egyéni terveket, amelyeket a különleges szükségletű gyerekeknél alkalmazni kíván a kitűzött célok eléréséhez.

10. A minőségbiztosítás elemei

- az otthonok munkatársainak felkészítő gyakorlaton kell részt venniük a munkába állás előtt;
- az otthonok dolgozói havonta megbeszélést tartanak, az aktuális feladatokon túl foglalkoznak a már megtörtént események kiértékelésével, szakszerű feldolgozásával, másfelől az esetek várható következményeire való felkészüléssel;
- az otthonok dolgozói részt vesznek a Központ által szervezett továbbképzéseken;
- az otthonokban dolgozó nevelők havonta egységértekezleten vesznek részt, ahol az egységvezető irányításával fejlesztik szakmai ismereteiket, esetmegbeszélést tartanak;
- szükség esetén az egység pszichológusa szupervíziót tart az otthonok dolgozóinak;

A lakásotthoni/gyermekotthoni munka a személyes kapcsolatokra épül, a gyermekvédelmi szakember a személyiségével dolgozik. A lélektelen, ritualizált munkavégzés ellen, és a kiégés megelőzése érdekében folyamatosan tenni kell.

A szolgáltatást nyújtó szakemberek továbbképzési kötelezettségének teljesítése érdekében a munkáltató középtávú és éves képzési tervet készít, amelyben ütemezi a kötelező kredit pontok megszerzésének lehetőségeit a továbbképzési cikluson belül. Ennek keretében a szakemberek tanfolyamokon, (saját és külső szervezésű) konferenciákon, tapasztalatcseréken, tanulmányi kiránduláson vesznek részt. Törekszünk arra, hogy az egyes munkakörök betöltésekor szakképzett dolgozót alkalmazzunk. Aki mégsem rendelkezik az előírt szakképesítéssel, azon dolgozó nyilatkozatban vállalja az előírt szakképesítés megszerzését a munkáltató által meghatározott határidőn belül. Valamennyi dolgozó számára rendszeres, havi munkaértekezlet keretében tájékoztatás, információ csere, jogszabály értelmezés, új ismeretek átadása történik. Esetmegbeszélések, esetkonferenciák, kommunikációs és konfliktuskezelő saját szervezésű programjaink is munkatársaink épülését szolgálják.

Szükséges a rendszeres és alkalomszerű esetmegbeszélések rendszerét kialakítani, hogy egyfelől a már megtörtént események kiértékelésével, szakszerű feldolgozásával, másfelől az esetek várható következményeire való felkészüléssel növeljék egyéni szakmai tudatosságukat és formálják egységes nevelői stílusukat.

Ugyancsak törekedni kell a szakmai munka és a nevelők lélektani támogatását jelentő szupervízió lehetőségének megteremtésére is.

A szakmai személyiség erősítése és tudatosodása, az önreflexió fejlődése segíti a személyiség karbantartását, és védelmet nyújt a nagy érzelmi megterhelések ellensúlyozására, a kiégés megelőzése érdekében.

Ha a dolgozók kiegyensúlyozottak, az javítja az otthon légkörét, a gyerekekkel való kapcsolatot.

11. Feltételek

11.1 Tárgyi feltételek

A szakmai egységet alkotó otthonok kerttel, nagy hasznos lakótérrel kerültek kialakításra. Az otthonokban lehetősége nyílik az elhelyezett gyermekeknek az egyéni életvitelre történő felkészítés keretében, a vidéki élethez tartozó praktikus ismereteket szerezni, kertészkedéssel, állattartással,

mezőgazdasági munkák végzésével készülni a felnőtté válásra. Mindezek mellett a városi szolgáltatások is igénybe vehetők, azok könnyen elérhetők, akár önállóan is. Programokon való részvétel, és szabadidős tevékenységek széles köre szervezhető, megvalósítható a számukra. Az otthonok felszereltsége jó, bútorzatban, műszaki eszközökben és állagukban is megfelelnek a "kor elvárásainak".

11.2 Személyi feltételek

A szakmai egység munkatársai:

- szakmai egység vezető,
- gyermekotthon vezető,
- nevelők,
- pszichológus,
- fejlesztőpedagógus,
- gyermekvédelmi ügyintéző,
- gyermekvédelmi asszisztensek,
- gyermekfelügyelők.

11.3 Egyéni gondozási-nevelési tervek

A nevelésbe vétel esetén minden esetben ki kell tölteni. A kérdőív célja, hogy a napi feladatokat lépcsőről lépésre meghatározva segítse a gyermek gondozását, nevelését ellátó személyt a feladatok ellátásában. Ez az adatlap a gyermek egyéni szükségleteit tartalmazza. Tartalmazza továbbá az adatlap a napi szokásokat, egyéni igényeket, a gyermek egyedi szokásait, szeretett vagy elutasított dolgait, mindenféle vele kapcsolatos jellemzőt. Egészségügyi állapotát, valamint ezzel kapcsolatos speciális szükségleteit és a kapcsolattartással összefüggő feladatokat, rokoni, baráti kapcsolatokat, stb. Az adatlap előnye, hogy megfogalmazhatók rajta a jövőbeli tervek és annak ütemezési időpontjai. Kitöltését a gyermek nevelője végzi a gyermekvédelmi gyámmal, a gyermekkel és a szakmai vezetővel közösen, szükség szerint a fejlesztő pedagógus, pszichológus bevonásával.

11.4 Felvétel az otthonba

A lakásotthonok befogadják a gyámhatóság által ideiglenes hatállyal elhelyezett vagy nevelésbe vett gyermeket, ha a határozatban gondozási helyként a lakásotthon van kijelölve. A lakásotthon nevelője a befogadással kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségét a gondozott felé szóbeli tájékoztatás formájában teljesíti.

Kapcsolódó feladatok:

- az érkező gyermek felkészítése,
- a gyermekközösség felkészítése,
- megfelelő elhelyezés biztosítása,
- a gyermek, illetve a szülők tájékoztatása az ellátás tartalmáról, feltételeiről, illetve az azzal kapcsolatos nyilvántartásokról,
- a gyermek megismerése, szükségleteinek feltérképezése.

Alkalmazható módszerek:

- beszélgetés,
- megfigyelés,

- dokumentáció elemzése,
- szakvizsgálatok elemzése,
- családdal való beszélgetések,
- információk gyűjtése,
- esetelemző beszélgetések.

11.5 Elbocsátás az otthonból

A gyermeket/fiatalt fel kell készíteni az otthonból való eltávozásra, és ezt a változást a gyermekközösségben is tudatosítani kell.

Utógondozás

A nagykorúvá vált gyermek nevelésének megszűnését követően a fiatal felnőtt családjába való sikeres visszailleszkedését, illetve önálló életének megkezdését utógondozás keretében kell segíteni. A volt gondozott fiatal felnőtt utógondozását a gyámhatóság határozata alapján az intézményvezető javaslatára kirendelt szakember látja el.

II. Ellátási helyek

1. Lakásotthon, 7742 Bogád, Rákóczi u. 25.

A gyermekvédelmi szolgáltatás és az engedélyezett férőhelyek száma:

- otthont nyújtó ellátás,
- nevelésbe vett gyermekek ellátása,
- utógondozói ellátás,
- különleges ellátást igénylő – tanulásban akadályozott, enyhén fogyatékos, tartós beteg gyermekek integrált ellátása,
- férőhelyek száma: 12,
- fiúk és lányok koedukált elhelyezésének biztosítása.

Lakásotthon jellemzői

Elsődleges jellemzője a családi jelleg, ami azt jelenti, hogy a családmodell mintájára alakítjuk a lakásotthon szervezetét, működési rendjét, hétköznapijait és hétvégéjét. A lakásotthon 2 szintes családi házban működik, amelyhez udvar is tartozik. A településrész falusias jellegű, otthonunkat a környezet elfogadta, jószomszédi viszony alakult ki. A lakásotthon 3-18 év közötti gyermekek és nagykorú, utógondozott fiatal felnőttek számára biztosít teljes körű ellátást, nevelést. Vidéken tanulmányokat folytató neveltjeink busszal közlekednek az iskola és az otthon között. Jó kapcsolatot alakítottunk ki a befogadó iskolákkal és az egészségügyi ellátórendszerrel. Az otthon, az épület adottságai és a szakembergárda biztosítja a biztonságot, menedéket nyújtó légkört, a személyre szabott törődést oly módon, hogy a gyermek érezze a feltétel nélküli elfogadás mellett a meghittség élményét. A lakásotthonnak el kell látni azokat a szociális funkciókat amelyet a családok működtetnek. A mesterséges hiánypótlás, bár soha nem válik teljes értékűvé, elősegíti az otthonosság érzésének kialakítását.

A szülői gondoskodást helyettesítő védelmet a lakásotthon dolgozói biztosítják. Felkészítik neveltjeinket a családba való visszailleszkedésre, pályaválasztásra, munkavállalásra, az önálló életre.

Biztosítják a gyermekek környezetének állandóságát, a gyermek személyes tárgyainak elhelyezését. A lakásotthonban 4,5 fő gyerekfelügyelő, 1 fő nevelő, heti rendszerességgel pszichológus és fejlesztő pedagógus dolgozik. A szakmai munkát a szakmai vezető koordinálja, ellenőrzi, a adminisztrációs kötelezettségek teljesítését gyermekvédelmi ügyintéző segíti.

Felvétel az otthonba

A lakásotthonok befogadják a gyámhatóság által ideiglenes hatállyal elhelyezett vagy nevelésbe vett gyermeket, ha a határozatban gondozási helyként a lakásotthon van kijelölve. A lakásotthon nevelője a befogadással kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségét a gondozott felé szóbeli tájékoztatás formájában teljesíti.

Kapcsolódó feladatok:

- az érkező gyermek felkészítése,
- a gyermekközösség felkészítése,
- megfelelő elhelyezés biztosítása,
- a gyermek, illetve a szülők tájékoztatása az ellátás tartalmáról, feltételeiről, illetve az azzal kapcsolatos nyilvántartásokról,
- a gyermek megismerése, szükségleteinek feltérképezése.

Alkalmazható módszerek:

- beszélgetés,
- megfigyelés,
- dokumentáció elemzése,
- szakvizsgálatok elemzése,
- családdal való beszélgetések,
- információk gyűjtése,
- esetelemző beszélgetések.

Elbocsátás az otthonból

A gyermeket/fiatalt fel kell készíteni az otthonból való eltávozásra, és ezt a változást a gyermekközösségben is tudatosítani kell.

Utógondozás

A nagykorúvá vált gyermek nevelésének megszűnését követően a fiatal felnőtt családjába való sikeres visszailleszkedését, illetve önálló életének megkezdését utógondozás keretében kell segíteni. A volt gondozott fiatal felnőtt utógondozását a gyámhatóság határozata alapján az intézményvezető javaslatára kirendelt szakember látja el.

Célok

A lakásotthoni elhelyezés célja, hogy a gondozott gyermek számára otthont nyújtó ellátást biztosítson. A nevelés célja, hogy a gondozott gyermek testileg, értelmileg, érzelmileg, erkölcsileg, korának és képességeinek megfelelően fejlődjék, személyisége a lehető legteljesebb módon kibontakozzék és képessé váljon vérszerinti családjába és a társadalomba való beilleszkedésre.

Ezért fontos:

- a testi, érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődés zavartalan biztosítása és fejlesztése,

- megfelelő, elfogadható etikai viselkedés kialakítása,
- a gyermek képességeinek megfelelő tanulmányi előmenetel támogatása,
- pályaválasztás segítése,
- a szabadidő értékes eltöltése, érdekes, különleges programok szervezésével, új tevékenységformák kipróbálásával,
- a családkapcsolatok segítése, fenntartása, a családba visszakerülés támogatása,
- megfelelő pénzkezelés megtanítása,
- külső kapcsolatok bővítése, annak érdekében, hogy a környezet elfogadóbbá váljon a gyermekvédelmi gondoskodásban nevelkedő fiatalokkal, valamint hogy neveltjeink mind több ismerősre, barátokra tegyenek szert,
- utógondozás, önálló életre nevelés.

Alapelvek

- a feltétlen elfogadás elve,
- a gyermeki jogok tisztelete, maradéktalan érvényesítése,
- a meleg, biztonságot nyújtó légkör fenntartása,
- empátia, a gyermek problémáinak egyéni esetkezelése,
- családkapcsolatok fenntartásának biztosítása,
- lelkiismereti és vallásszabadság biztosítása.

Módszerek

A gyermek nevelése, gondozása fontos, céltudatos, tervszerű tevékenység. Ahhoz hogy a fent leírt célok és alapelvek megvalósulhassanak, fontos, hogy a lakásotthon dolgozói és a munkájukat segítő szakemberek együttműködjenek egymással és a gyermekkel kapcsolatban lévő összes intézménnyel.

Az eredményes gondozás, nevelés érdekében figyelemmel kell lenni az alábbiakra:

- a gyermeket partnerként kell kezelni,
- a gyermeket érintő kérdésekben vele együtt kell dönteni,
- elfogadó, kiegyensúlyozott légkört kell kialakítani a csoportban,
- fontos a felnőttek személyes példamutatása mind a munkában, mind a viselkedésben és a kommunikációban – elfogadó, toleráns magatartás, egészséges életmód,
- a kommunikáció jellemzője a párbeszéd, az értő kérdés és az odafigyelés legyen,
- a gyermekkel, fiatallal mindig őszintének kell lenni,
- önállóságra, mások elfogadására kell nevelnünk,
- neveltjeinkkel meg kell értetni, hogy tetteikért felelősséggel tartoznak, azok következményeit vállalniuk kell.

Az otthon lakóival heti csoportos beszélgetéseken beszéljük át a nevelőik, az adott időszak eseményeit, felmerült problémákat. A gyermekekkel történő négy szemközti beszélgetésekre napi szinten van lehetőség, az arra kialakított meghitt helyen, mind a gyerekefelügyelőknek, mind a lakásotthoni nevelőnek, illetve heti szinten a segítő szakembereknek.

Feladatok

- A lakásotthonba kerüléskor a gyermek egy számára megszokott állapotból számára ismeretlen, bizonytalan helyzetbe kerül. Az otthon részéről ekkor kell több figyelmet fordítani az új helyzet elfogadására, a családból való kikerülés előzményeinek és hatásainak feldolgozására.

- A gyermekeket, fiatalokat a családba visszakerülésre, illetve az önálló életre neveljük. Fontosnak tartjuk, hogy képessé váljanak egy közösség tagjává válni, tudjanak beilleszkedni és együttműködni.
- Személyre szabott gondozási terv szerint, egyéni nevelési módszerek alkalmazása, kidolgozása.
- Az egészséges életmódra nevelés fontos szempont az otthonunkban. Ezért a korszerű táplálkozási módszerek bevezetésére törekszünk. Jó kapcsolatot ápolunk az egészségügyi intézményekkel, a fiatalok egészségi állapotát figyelemmel kísérjük, az esetlegesen felmerülő diétákat, orvosi javaslatokat betartjuk.
- A személyes higiénés feltételek megteremtése, megtanítása és betartása fontos feladat.
- Az évszaknak megfelelő ruházat biztosítása, a ruházatra való odafigyelés, rendben tartás megtanítása.
- Személyes élettér megteremtése, fenntartása és rendben tartása napi feladat.

Különleges ellátást igénylő gyermekek

A lakásotthonba tanulási nehézségekkel és ehhez társuló magatartási problémákkal küzdő gyermekek is kerülnek. Amennyiben a gyermek az iskolai kudarcok leküzdéséhez nem jut megfelelő segítséghez, úgy rendszeres negatív visszajelzéseket kap, és az ebből fakadó önértékelési zavara miatt kialakulhat magatartászavar, szorongás, negatív énkép stb., melyek megakadályozzák az egészséges személyiségfejlődést. Ezek tudatában fokozottan figyelünk a hozzánk bekerülő gyermekekre, és ha felmerül ezen problémák valamelyike, a szakemberek véleményét figyelembe véve dolgozzuk ki az egyéni gondozási tervét, és annak megfelelően fokozottan figyelünk egészséges fejlődésére:

- támogató légkör biztosításával,
- rendszeres korrepetálással,
- képességekhez igazított elvárásokkal,
- dicséréssel, jutalmazással,
- közös tevékenységekbe való bevonással,
- szabadidő aktív eltöltésével,
- önálló életre neveléssel.

Sajátosságaink

A lakásotthon igyekszik jó és szoros kapcsolatot ápolni külső szervezetekkel, alapítványokkal, és az általuk szervezett programokon részt venni. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekvédelmi gondoskodásban felnőtt gyermekek több külső kapcsolattal rendelkezzenek, a negatív megítélések elkerülése érdekében. Sajnos a jelenlegi tapasztalatok elég elszomorítóak e tekintetben. Ezért fontos feladatunk, hogy megmutassuk, a lakásotthonban is vannak tehetséges, jó képességű gyermekek, és nem csak „bűnözőket nevelünk”. Lakásotthonunk programjaiba szeretnénk bevonni egyetemistákat, a rendőrséget, gazdasági, pénzügyi szakembereket, és minden támogatót, szponzort szívesen látunk.

Az egészséges életmódra nevelés, mint cél érdekében fontosnak tartjuk:

- az egészséges étkezés bevezetését – mintaétlapok készítése a gyerekek bevonásával – egészségügyi főiskolások közreműködésével,
- egészségügyi programok szervezését orvostanhallgatók bevonásával (drogprevenció, elsősegélynyújtás, stb.).

A szabadidő aktív eltöltése érdekében:

- márciustól – szeptemberig havi két alkalommal gyalogtúrát szervezünk a Mecsekbe (túravezető jelenlétével),
- szeptembertől – márciusig havi két alkalommal városunk nevezetességeivel ismerkedünk,
- havi 1 alkalommal úszni megyünk (szigetvári fürdő biztosít kedvezményt),
- film klubot tartunk – havi rendszerességgel – pszichológusi támogatással,
- logikai társasjátékokat szereztünk be (heti egy nap játéknap),
- heti egy alkalommal fejlesztő pedagógus foglalkozik a gyermekekkel,
- heti egy alkalommal pszichológus foglalkozik a gyermekekkel,
- heti egy alkalommal (péntek) a heti események megbeszélése zajlik, továbbá a következő heti terv átnézése,
- heti egy alkalommal a gyermekek felnőtt segítséggel készítik a meleg vacsorát,
- a Központ által szervezett programokon rendszeresen részt veszünk,
- a lakásotthon sporteszközeit folyamatosan bővítjük, sportsarkot alakítottunk ki.

Az önálló életre nevelés érdekében:

- részt veszünk a rendőrség bűnmegelőzési osztályának programján – áldozattá válás megelőzése,
- az OTP takarékosági programja keretében, a kölcsönök veszélyeiről beszélgetünk szakemberek közreműködésével,
- a vasárnapi ebéd elkészítésében tevékenyen vesznek részt a gyermekek, fiatal felnőttek,
- a napi házimunkába, (beleértve a vásárlást is) folyamatosan bevonjuk neveltjeinket,
- takarékoságra nevelünk – bevásárló lista tervezése.

2. Speciális Gyermekotthon, 7900 Szigetvár, Szent István ltp. 7/2.

A gyermekvédelmi szolgáltatás és az engedélyezett férőhelyek száma:

1. 1-es csoport/lakóegység - súlyos pszichés tüneteket mutató és kettős szükségletű lányok csoportja 8 férőhely
2. 2.-es csoport/lakóegység - súlyos disszociális tüneteket mutató és kettős szükségletű leányok csoportja 8 férőhely
3. a szabad férőhelyein fogadja az általános védelmi intézkedés keretében, a Gyvt. 76/B. §-a szerint elhelyezett lány gyermekeket

Az ellátandó célcsoport bemutatása:

A disszociális tüneteket mutató gyermekek jellemzői:

A disszociális viselkedészavar, illetve magatartási zavar a viselkedésnek olyan visszatérő és állandósult formáját jelenti, amely mások alapvető jogait vagy az életkornak megfelelő fontosabb szociális normákat és szabályokat megszegi. A gyermek viselkedési tüneteinek háttérben leginkább a szociális zavarokból eredő nevelési anomáliák állnak, amelyek alapvetően meghatározzák a velük való bánásmódot. A gyermekek – a vérszerinti család közegében, vagy még a gyermekvédelmi rendszerben is – olyan viselkedési szabályokat, sémákat, problémamegoldási mintákat sajátítottak

el, amik a társadalom, a többségi kultúra, az iskola, de még a gyermekotthoni közösségek értékeivel is szemben állnak. Esetükben törekednünk kell az új értékek, új magatartási formák kialakítására, fejlesztve ezzel a gyermekek szociális készségeit, intellektuális képességeit, érzelmi életét és indulatkezelési képességeit.

A súlyos pszichés tüneteket mutató gyermekek jellemzői:

A rendellenes személyiségfejlődéssel és az érzelmi élet zavarival küzdő gyermekek igen súlyos pszichotikus vagy neurotikus tüneteket, állandósult magatartási-, alkalmazkodási- és beilleszkedési zavart mutatnak. Személyiségfejlődésükre jellemző a neurotikus fejlődésirány, amely gyakran pszichopátiás tünetekben, valamint kötődési-, és önértékelési deficitekben is realizálódik. Az ellátott gyermekek viszonyulása a társadalmi normákhoz deviáns, hajlamosak pótcselekvésekre. Személyiségállapotuk következtében - életkori átlagukhoz viszonyítva - jelentős elmaradás mutatkozik tanulmányi előmenetelükben, amely a későbbiekben munkavállalási, illetve szocializációs gátként jelenik meg. Identitásuk zavart, kialakulatlan. Korábbi környezetükben az irányukba támasztott követelményrendszereknek megfelelni nem tudtak, frusztrálódtak. Személyiségük fejlődésének zavarai emocionális labilitásban, teljesítményproblémákban, figyelemzavarban is megnyilvánulnak, melyek tanulmányi munkájuk elmaradását eredményezik.

A kettős szükségletű gyermekekkel való foglalkozás külön kihívást jelent.

A kettős szükségletű gyermekek elsősorban indulatkezelési sajátosságaiból, és ehhez egyidejűleg társuló gyengébb értelmi képességből adódó konfliktus helyzetek megoldása kiemelt feladat.

A tanulási nehézségek miatti segítségük megoldásához a fejlesztő pedagógus aktívabb bekapcsolása szükséges, mert sajnos jelenleg az iskolarendszer különösen elutasító az ilyen gyermekekkel szemben.

Olyan megoldási formákat keresünk, amelyben újra tanulhatják a lehetséges viselkedési módozatokat, és felismerhetik, hogy előnyösebb, ha más célokat követnek, másképp viselkednek, új alternatívákkal ismerkedhetnek meg a konfliktuskezelésben, kapcsolataikban, kommunikációjukban.

A település bemutatása:

Szigetvár város egyik frekventált helyén, a Szent István lakótelepen található az intézmény Speciális Gyermekotthona. Szigetvár infrastrukturális ellátottsága, különösen egészségügyi, mentálhigiénés vonatkozásban ideális a gyermekotthon működtetése szempontjából.

Szigetvár egyik legnagyobb vonzereje – történelmi múltja és épített kulturális öröksége mellett – a kiváló minőségű gyógyvíz. A gyógyfürdőben működő tanuszoda kiváló lehetőséget nyújt arra, hogy a vízben való mozgást, úszást beépítsük a gondozási-nevelési folyamatba és alkalmazzuk a gyermekek terápiájában.

A gondozottak rendszeresen igénybe veszik a városi könyvtár és a kulturális központ szolgáltatásait is.

A szolgáltatás igénybevételének módja

A befogadás:

A gyermekek befogadása a Speciális Gyermekotthonba, mint gondozási helyre gyámhatósági határozat alapján történik. A gyermek speciális szükségletét megyei, vagy országos gyermekvédelmi szakértői bizottsági szakvéleménye állapítja meg.

A Speciális Gyermekotthon többféle módon (szóbeli tájékoztatással, a Gyermekotthonba történő személyes látogatás szervezésével, a csoportvezetővel, vagy a nevelővel való előzetes megismerkedés lehetővé tételével) informálhatja a gyermeket a leendő gondozási helyével kapcsolatosan.

A Gyermekotthon a befogadó nyilatkozat adása előtt, illetve az elhelyezési tárgyaláson tájékozódik a gyermek személyiség- és egészségállapotára vonatkozó legfontosabb információkról, eddigi élet-történetéről. A megyei gyermekvédelmi szakértői bizottság, illetve gondozási hely megváltoztatására irányuló eljárás esetén a gyermekvédelmi gyám ennek érdekében információkkal segítik a Gyermekotthont. A Gyermekotthon az ott elhelyezett gyermekekkel folytatott beszélgetés keretében előkészíti az új gyermek érkezését és fogadását.

A gyámhatósági határozat kézhezvételét követően az Otthon haladéktalanul intézkedik a gyermek befogadása és elhelyezése feltételeinek biztosítása érdekében. A gyermek Speciális Gyermekotthonba történő kíséréséről és szállításáról a gyermekvédelmi gyám gondoskodik.

A gyermek Gyermekotthonba érkezését követően a gyermekvédelmi ügyintéző jegyzék szerint átveszi a gyermek személyes okmányait, iratait, dokumentumait. Az esetleges hiányosságokról feljegyzést készít. A csoportvezető nevelő gondoskodik a gyermek intézménybe hozott tárgyairól való leltár elkészítéséről.

A befogadásban részt vevő szakemberek:

A speciális szükségletű gyermekek ellátása speciális szakértelmet, heterogén, professzionális csapatmunkát feltételez. Fontos, hogy valamennyi szakember (gyermekvédelmi gyám, gyermekvédelmi ügyintéző, nevelő, fejlesztőpedagógus, pszichológus) a saját szakterületén autonóm szakember legyen, közöttük ne alakuljon ki alá-fölérendeltség. Ez az ellátandó gyermekek érdekében is fontos, hiszen nevelésük, gondozásuk során folyamatos érték- és normaközvetítés is történik.

A befogadást követő időszakban a csoportvezető, gyermekvédelmi ügyintéző, pszichológus, fejlesztőpedagógus és a gyermekotthon vezető részletesen megismerkedik az újonnan érkező gyermekkel és iratanyagával. A Gyermekotthon munkatársai törekednek részletes ismereteket szerezni a gyermek korábbi, megszokott életritmusáról, mindennapi életének jellemzőiről, és annak alakulásáról. A nevelő megosztja az újonnan elhelyezett gyermekkel a közösség kialakult élet- és szokásrendjére vonatkozó információkat. A gyermek sikeres beilleszkedése érdekében a gondozási hely szorosan együttműködik a gyermekvédelmi gyámmal.

A bekerülés és alkalmazkodás kezdeti időszakában a szakemberek különösen intenzív odafordulással és figyelemmel veszik körül a gyermeket.

A gyermekvédelmi ügyintéző befogadással kapcsolatos feladatköre:

A gondozott befogadásának előkészítése során a megküldött iratokat nyilvántartásba veszi. A gondozottak iratait az adatvédelem előírásainak megfelelően kezeli, azokról a törvényben feljogosítottaknak másolatot küld, az adatokról tájékoztatást ad. A Gyermekotthon vezetőjét, a fejlesztő pedagógust, csoportvezetőt, pszichológust folyamatosan tájékoztatja a hozzá beérkezett, és a gondozottakat érintő információkról. Segítséget nyújt a gyermekvédelmi gyámnak teendői elvégzésében.

Együttműködés

/A Gyermekotthon kapcsolatrendszere/

A gyermekotthon családi kapcsolatok ápolásával kapcsolatos tevékenysége:

- a gyermekek vérszerinti kapcsolatainak, érzelmi kötelékeinek, a szülők gyermekeik iránti

felelősségérzetének, nevelési kompetenciájának erősítése;

- a családtagok fogadására önálló helyiség biztosítása;
- a családba történő hazautazás elősegítése;
- a levelezésre és a telefonkapcsolatra való lehetőség biztosítása,
- a gyermekotthon folyamatosan tájékoztatja a hozzátartozót a gondozott gyermek neveléséről, fejlődéséről, fontosabb eseményekről;
- a gyermekotthon tájékoztatja a gyámhatóságot a gyermek és hozzátartozóinak kapcsolatáról, a szülő együttműködéséről, vagy a szülő esetleges jogsértő magatartásáról;
- amennyiben a gyermek nem rendelkezik vér szerinti kapcsolatokkal, lehetőség szerint patronáló családdal/befogadó családdal való kapcsolattartás segítése (pl. barát, osztálytárs családja);
- amennyiben a gyermek örökbe adható, a területi gyermekvédelmi szakszolgálat ajánlásával közvetített leendő örökbefogadó szülőkkel való kapcsolattartás segítése, a későbbi örökbefogadás előkészítése érdekében;
- az előző gondozási hellyel (nevelőszülő, lakásotthon, gyermekotthon) való kapcsolattartás elősegítése, különös tekintettel az ott tartózkodó testvérekre;
- nagykorúság előtt álló gondozottak tájékoztatása az általuk igénybe vehető támogatási lehetőségekről (utógondozói ellátás, utógondozás, otthonteremtési támogatás, állami-, civil-, és egyházi szervezetek által nyújtott támogatások), családi környezetbe való visszailleszkedésük, önálló életvitelük megkezdésének előkészítése.

Feladatunk minden gyermek esetében a családdal, hozzátartozókkal való kapcsolatok rendezésének támogatása, mely által növendékeink kapaszkodási vágyát, hovatartozását, esetenkénti jövőbeli életterének megoldását is elősegítjük. Törekszünk arra, hogy neveltjeink családtagjait megismerjük, felkutassuk és a lehetőségek birtokában családlátogatásokat is végzünk. A gondozott gyermek érdekében a gyermekotthon, gyermekvédelmi gyám együttműködik a gyermek szülőjével és az illetékes gyermekjóléti szolgálat családgondozójával.

A családdal való együttműködés során fő feladatunk, hogy kontrolláljuk és segítsük a gondozásba vett fiatalok kapcsolattartását vérszerinti családjukkal, patronáló családjukkal, illetve felmérjük annak lehetőségét, hogy milyen feladatok megoldása szükséges annak érdekében, hogy a növendékek hazagondozása reális célként fogalmazódjék meg. Ennek érdekében fontos, hogy együttműködést kiváltó, elősegítő fellépéssel közelítsünk mind a gyermek, mind pedig a családja irányába. Minden gyermeknek fontos, hogy tartozzon valahová, valakihez, de az ő érdekében nem akárhová, és nem akárkihez. Ezért minden családdal való kapcsolattartást körültekintően elő kell készíteni, a gyermek érdekeinek a szem előtt tartásával.

A vérszerinti családdal való kapcsolat tartalmasabbá tételéhez kapcsolattartásra alkalmas helyiséget biztosítunk. Amennyiben az illetékes gyámhatóság határozatában előírja a látogatások alkalmával a szakszemélyzet jelenlétét, azt biztosítjuk. A kapcsolattartás megvalósulásáról a gyermekotthon kapcsolattartási naplót vezet.

Kapcsolatrendszer kialakítása

A gyermekvédelmi gondoskodás rendszerében élő gyermekek súlyos kapcsolati problémákkal küszködnek. Célunk a gyermek kapcsolatrendszerét alkotó személyek (szülők, pedagógusok, kortársak) magatartásának, cselekedeteinek formálása, koordinálása.

Ennek révén a gyermekek pozitív megerősítést kapnak, segítségével képességeik kibontakozhatnak (személyiségformálás, aktivitás).

A cél elérése érdekében szükséges széles kapcsolatrendszer kialakítása:

Gyermekek vérszerinti családjával, a gyámhatósági határozatban meghatározott módon és rendszerességgel van lehetőség a kapcsolattartásra. A legtöbb esetben sajnos a hozzátartozók ennek lehetőségével nem élnek.

További, külső kapcsolataink:

- fenntartóval,
- OGYESZ-szel
- gyámhatóságokkal,
- gyermekjóléti szolgálatokkal és központokkal,
- gyermekvédelmi gyámokkal,
- alap- és középfokú oktatási intézményekkel, kollégiumokkal,
- közművelődési és sportintézményekkel,
- gyermekotthonokkal, lakásotthonokkal,
- egyházakkal, civil szervezetekkel,
- rendőrséggel, ügyészséggel.

A külső kapcsolatrendszeren kívül fontos szerepe van a Gyermekotthon szűkebb skálájú helyi szakmai kapcsolatrendszerének. A gyermekvédelmi gyám, fejlesztőpedagógus, pszichológus, nevelők, és gyermekfelügyelők folyamatos és rendszeres kapcsolatban vannak. Az eredményes gondozás nevelés érdekében az aktuális probléma megoldásában mindig a kompetens szakemberek vesznek részt.

A Speciális Gyermekotthoni elhelyezés célja, a jogszabályban lefektetettekkel összhangban, hogy a gyermek testileg, értelmileg, érzelmileg, erkölcsileg korának és képességeinek megfelelően fejlődjen. Személyisége a lehető legteljesebb módon kibontakozzon. Képessé váljon a vérszerinti családjába visszailleszkedni, valamint az önálló életvitelre és a társadalmi beilleszkedésre. Ezen túl, legfontosabb célunk kell, hogy legyen az, ami az emberi létezésnek, az emberi cselekedeteknek is a célja: a boldogság elérése, megtanulása. Az itt élő gyermekek tanult tehetetlenségét kell felszámolnunk, hozzá kell segítenünk őket a nevelés során, a boldogság átéléséhez, a mindennapi élet öröméhez.

Ellátandó alaptevékenység

A Baranya Megyei Gyermekvédelmi Központ Speciális Gyermekotthonában (továbbiakban: speciális gyermekotthon) speciális ellátás biztosítása a súlyos pszichés tüneteket mutató illetve kétfős szükségletű, továbbá, súlyos disszociális tüneteket mutató illetve kétfős szükségletű gyermekek számára.

A gyermekotthon feladata:

A jogszabályok értelmében a gyermekotthon alapfeladatként annak a 12-18, kivételesen indokolt esetben 10. életévét betöltött nevelésbe vett gyermeknek biztosít meghatározott ideig speciális ellátást, akinek gondozási helyéül a gyámhatóság a területi gyermekvédelmi szakszolgálat javaslata alapján a gyermekotthont jelölte.

A gyermekotthon a nevelésbe vett gyermeknek speciális szükségletének fennállásáig biztosít speciális gyermekotthoni ellátást.

A speciális ellátás ki kell, hogy terjedjen a gyermek korának, állapotának és szükségleteinek megfelelő oktatásra, szakképzésre, foglalkoztatásra, valamint ápolásra, szocializációra és reszocializációra, habilitációs és rehabilitációs kezelésre is.

A gyermekotthon a teljes körű ellátás keretében lakhatást, napi ötszöri étkezést, ruházatot, zsebpénzt, személyi higiéniéhez szükséges tisztasági szereket, tanulási feltételeket, továbbá a szabadidős, sport, kulturális tevékenységekhez szükséges eszközöket biztosít.

A cél az elhelyezett gyermekek aktuális állapotához, egyéni szükségleteihez igazodó, személyre szabott, minél sokoldalúbb szilárd alapokon nyugvó, fejlesztő és lelki segítséget nyújtó módszerek alkalmazása annak érdekében, hogy személyiségükből eredő emberi értékeiket figyelembe véve a lehető legmagasabb szintű személyiségfejlődés valósulhasson meg.

A speciális gyermekotthon működésének szakmai szempontjai:

A segítő szakemberek **rendszer szemlélete**. Mind a személyiséget, mind a családot rendszerként kell kezelni, amelyen belül a rendszer részei folyamatos egymásra hatással, interakcióban vannak. Pl. a pszichoaktív szert fogyasztó gyermek pedagógiai vezetése mellett fokozott figyelmet kell fordítani problémamegoldó stratégia kialakítására. Vagy a gyermek tekintélyszemélyekkel (pedagógus) összefüggő lázadásának kezelésekor nem lehet figyelmen kívül hagyni az apjához fűződő kötődését, amelyből kiemelték. Fontos, hogy a dolgozók azonos szemléletben, közösen egyeztetett szakmai koncepció mentén, egymással folyamatosan kommunikálva dolgozzanak.

A gyermekekkel történő egyéni és csoportos foglalkozások egymásra épülve történjenek. A gyermekek egyedisége, **egyéni, speciális** szükségletük indokolja, hogy a szakmai teamből minden gyermek számára legyen valaki, aki érte különösen felelős, aki a „gazdája”. A gyermek bekerülésekor egyénileg kell meghatározni a célt, melynek megvalósítása a speciális gyermekotthoni ellátás során elérendő, melyhez valószínűsíteni lehet az eltöltendő időtartamot is. Mindezek megfogalmazása a szakmai team közös munkájának eredménye a gyermek megismerését követően. Ennek megfelelően minden gyermek számára készül **egy kezelési terv**. Fontos, hogy a gyermek életében, napjaiban határozott rendszer legyen, strukturált szabadidő és terápiás tevékenységek. Így válik lehetővé, hogy az addigi személyiségfejlődésből kimaradt „fontos vagyok”, „dolgom van” élmények, valamint az egészséges családban spontán megtanulható alkalmazkodás és szolidaritás érzése, a felelősség érzés kialakulása pótlódjék, vagy az ebből adódó zavarok korrigálódjanak (rehabilitációs és habilitációs, szocializációs és reszocializációs célok).

A napi- illetve heti rendben minden gyermek számára biztosítani kell az egyéni szükséglet szerinti mértékig:

- a testmozgást
- kreatív foglalkozásokat
- tankötelezettség teljesítésének lehetőségét
- egyéni és csoportos terápiás kezelési módokat
- kulturális programok biztosítását (etnikum, vallás..stb.)
- folyamatos kapcsolattartás a vérszerinti családdal.

A **család gondozás** a speciális szükségletű gyermekek vonatkozásában különös jelentőségű, hiszen az átmeneti nevelésre leggyakrabban éppen azért kerül sor, mert a kialakult zavart a család nem tudta vagy nem akarta kezelni. Így a feladat nem csupán a kapcsolattartás elősegítése és kontrollálása, hanem meg kell kísérelni a kezelésbe a családot is bevonni.

A **szakmai team** partneri vonatkozása. A speciális szükségletű gyermekek kezelése speciális szakértelmet, heterogén, professzionális csapatmunkát feltételez. Fontos, hogy a team valamennyi tagja a saját szakterületén autonóm szakember legyen, s ne alakuljon ki szakmai hierarchia. Ez az ellátandó gyermekek érdekében is fontos, hiszen a team részéről folyamatos érték- és normaátadás is történik.

A működési rend vonatkozásában kiemelendő, hogy a speciális gyermekotthon nem lakásotthon, a különbözőséget elsősorban az jelenti, hogy az otthonnak **relatív zárt** rendszerben kell működnie. Nem a gyermekek ellen, hanem a gyermekek érdekében kell a zártságot biztosítani. Kizárólag egyedi elbírálás alapján és céllal tartózkodhat a gyermek az otthon falain kívül felnőtt kontroll nélkül. Kell, hogy a gyermek számára biztosított szabadság a szakmai team részéről megszavazott bizalom és megbízhatóság érzésével párosuljon.

Tárgyi feltételek:

Az épület nagy udvarral rendelkezik (kb. 3600 m²), mely a nevelési folyamatokban nagy szerepet játszik, mivel mérete lehetővé teszi több funkcióra való felhasználását. Sporteszközök, pihenő, veteményeskert, virágoskert, szalonnasütő, kosárlabdapálya gazdagítja az udvar adottságait. Az épület mindkét szárnyában 1 db egyágyas, 2 db kétágyas és 1 db 3 ágyas szobában kerülnek elhelyezésre a gyermekek. Mindkét lakrész felszereltsége megközelítően modellálja a családi környezetet. A szakmai céloknak megfelelően az önálló életvitelre való nevelést segíti elő a rend a tisztaság megkövetelése, a berendezés, a saját és a társak személyes használati tárgyainak a megóvása. A szobák dekorációinak hangulata tükrözi az ott lakók nemét, korát, ízlését, ami szintén a nevelés eszköze, mivel biztosítja a személyes élettérben az ingergazdag, pozitív légkört. Minden csoportban önálló konyha, fürdőszoba, mosásra alkalmas helyiség, nappali került kialakításra. Közös programok helyszínül az úgynevezett közösségi terek – tárgyaló, sportszoba (emeleten) - szolgálnak. A pszichológusnak és a fejlesztőpedagógusnak egy különálló helyiség lett kialakítva az emeleti részen, amelyben nyugodt körülmények között végezhetik diagnosztikus és terápiás tevékenységeiket. Mindkét csoportban ki van alakítva 1–1 nevelői szoba, valamint 2–2 raktárhelyiség. A tárgyi feltételek teljességét a biztonsági elkülönítő tárgyi és technikai felszereltsége és megléte adja.

Személyi feltételek

A gyermekotthon a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet által előírtak szerint az alábbi személyi feltételekkel rendelkezik:

gyermekotthononként:

- 1 fő gyermekotthon vezető
- 1 fő fejlesztőpedagógus
- 1 fő pszichológus
- 1 fő növekedéskügyi előadó vagy gyermekvédelmi ügyintéző

csoportonként: (maximum 8 fő gyermek/csoport)

2 fő nevelő

1 fő gyermekvédelmi asszisztens

4 fő gyermekfelügyelő

Gyermekotthon vezető:

Vezetői szerep felelőssége:

- Az otthonvezető személye, cselekedetei, hozzáállása meghatározó jelentőségű az otthon pedagógiai, terápiás jellegű hatásának megvalósulásában.
- Ő az, aki példát tud, és akinek példát is kell mutatnia a nevelőknek és a gyermekeknek egyaránt.
- A vezetőnek egyszerre kell ismernie és alkalmaznia a speciális gyermekotthoni pedagógiai elveket, és vezetőnek is kell lennie
- Szerepfegyelem: Vezetőként rendkívül fontos, hogy határozottan és pontosan tartsuk a pedagógiai és a vezetői szerep határait, ne mossuk össze őket.
- Rendkívül fontos, hogy a vezető mindenképpen aktívan részt vegyen az otthon mindennapjaiban pedagógusként is (esténként beszélgetés, tanulás délután, ünnepek, versenyek, játékok).
- Szükség van a vezetői akaratra, irányításra, döntésre. A gyermekeknek és a felnőtteknek is szükségük van viszonyítási keretekre, amelyekre biztonságban támaszkodhatnak, számíthatnak.
- Demokratikus működés, amely azt jelenti, hogy egy valaki irányításával születnek meg bizonyos közös döntések, ahol lehetséges figyelembe véve és felhasználva a kollégák véleményét, tapasztalatait. Fontos a pozitív szemlélet: ha hiányoznak a pozitív visszajelzések a vezető felől, akkor a vezetői akarat diktatúrához vagy éppen káoszhoz vezethet.
- A vezető munkája során teljes felelősséggel tarozik a gyermekek teljes körű ellátásáért.
- A vezetői szereppel kapcsolatos felelősség fogalma: Nem azt jelenti, hogy mindent a felelős csinál személyesen, de ő felel azért, hogy az elvégzendő feladat készen legyen.
- A vezető a biztonság, a szabályrendszer egyszemélyes letéteményese a példamutatásán keresztül.

Vezetői szemlélet:

- Pozitív látásmód, gondolkodás és kommunikáció: Felnőttek felé a pozitív szemlélet alkalmazása! A gyermekekről (személyéről általában) a vezető soha nem mondhat elítélő, negatívan minősítő megjegyzést! Multidisziplináris elkötelezettség:
- A vezető esetében elengedhetetlen, hogy ismerje az egyes szakmák kompetencia határait, lehetőségeit, korlátait, és nem várja el, és nem is engedi azok átlépését a szakmák képviselőitől.
- A vezető legyen tisztában azzal, hogy melyik szakmai miért fontos!
- Multidisziplináris megbeszélések vezetése: A vezető határozottan kézben tudja tartani a beszélgetést abból a szempontból, hogy melyik szakember pontosan milyen információval tud hozzájárulni a megbeszélés témájához, képes adekvátan, pontosan kérdezni az egyes szakmák képviselőitől.
- Kiemelt fejlődési igény és példamutatás: A vezető képes legyen arra, hogy addigi világnézetén, szokásain, saját értékítéletén túl tudjon lépni, valamint az addigi önmaga részéről meg-

szokottól eltérő cselekvéseket is végre tudjon hajtani, hogy példát tudjon mutatni kollégáinak, aktívan keresse a fejlődés lehetőségeit. A példamutatásban kritikus jelentőségű a vezető kommunikációjának, cselekedeteinek hitelessége!

- „Empowerment”: támogatni, és bátorítani kell a kollégákat, hogy saját – de nem személyes, hanem szakmai – felelősségüknek érezzék az otthon működését, a gyermekvédelmi célok megvalósulását a gyermekek sorsát, és ne csak a rájuk szabott feladatok ellátásaként tekintsenek munkájukra!
- Motiválás: Fontos a gyermekek motiválásán kívül a felnőttek motiválása is. Az információk pontos ismerete biztonságot ad a kollégának, ez motiváló. Motiváló lehet még a vezetői szerep felelőssége.
- A vezetőnek el kell ismernie azokat a helyzeteket, ahol az adott nevelő, gyermekfelügyelő a komponens, neki kell döntenie, hiszen ő éli meg a helyzetet. Motiváló erőként tud hatni a kollégák mentálhigiénés védelmének jól szervezettsége.

Nevelő:

- A vezetői szerep felelőssége, és a vezetői szemlélet vonatkozik mindkét csoport nevelőire is.
- Kötelessége, hogy munkáját pedagógiai ismereteinek teljes körű felhasználásával, felkészültségének önképzéssel és a szervezett továbbképzéseken való részvétellel történő folyamatos fejlesztésével, a súlyos pszichés tünetek miatt hozzánk került gyermekek szocializációjának elősegítése érdekében pedagógiai önállósággal és felelősséggel végezze.
- Segíti, támogatja a gyermekfelügyelők szakmai munkáját, konstruktív módon működik együtt a nevelőtestület többi tagjaival.
- Segíti a gyermekotthon szakmai programjának érvényesülését.
- Tartson folyamatos munkakapcsolatot a csoportját tanító iskolai pedagógusokkal, a szakoktatókkal.
- A gyógypedagógussal, pszichiáterrel és a pszichológussal összehangoltan a gyermek fejlettségi szintjének megfelelően segít összeállítani a gyermek fejlesztési programját, részt vesz a gyermekek fejlesztésében.
- A nevelő irányító munkája, következetessége, rendszeressége hassa át a csoportban végzett munka minden területét.
- Legfontosabb feladatuk a csoportjukban lévő gyermekek személyiségfejlesztése, szocializációja, társadalmi beilleszkedésük elősegítése.
- Tartson heti tervszerű oktatást, heti értékelést, ismeretterjesztő programokat.
- A gyermekek érdeklődésének, állapotának és lehetőségeknek megfelelően gondoskodik tevékenységek, szakkörök, iskolán kívüli programok, szabadidős foglalkozások elérhetőségéről. Évente több alkalommal kirándulásokat, nyaralást szervez.

Gyermekfelügyelő/Gyermekvédelmi asszisztens:

- Viselje gondját a rábízott gyermekeknek.
- Segítse a nevelők pedagógiai munkáját.
- Lásssa el a gyermekek felügyeletét.
- Segítse a nevelési célkitűzések megvalósítását.
- A gyermekek magatartásával kapcsolatos valamennyi tapasztalatáról tájékoztassa a nevelőt.
- Ismerje a gyermekotthon éves munkatervét, az intézmény életének alapvető kérdéseit szabályozó dokumentumokat.

- Sajátítsa el a munkájához szükséges alapvető pedagógiai ismereteket.
- A csoportban végzett munkája során biztosítsa a gyermekek egyéni higiéniáját, ápolt, gondozott küllemét.
- Nevelje a gyermekeket kulturált étkezésre, a megfelelő önkiszolgáló tevékenységekre, környezetük rendben tartására, a rendszeres és alapos tisztálkodásra.
- Biztosítsa a csoportban lévő gyermekek ellátását ágyneművel, tisztálkodáshoz szükséges eszközökkel, egyéb felszerelésekkel.
- Gondoskodjon a gyermekek ágyneműjének és törölközőjének rendszeres cseréjéről, ruházatauk mosásáról.
- Biztosítsa a csoportja helyiségeinek rendszeres takarítását, folyamatos tisztán és rendben tartását. A meghatározott helyiségekben rendszeresen végezzen fertőtlenítést.
- Vegyen részt a gyermekek foglalkoztatásában, vezesse a rá bízott programokat.
- Irányítsa a napirend szerinti tevékenységeket.

Pszichiáter, pszichológus:

Szerepük igen sokrétű: azon kívül, hogy a gyermekekkel foglalkoznak, rendszer szinten is tevékenykedniük kell:

- Feladatuk elsősorban a gondozott gyermekek segítése.
- Támogatják az intézmény dolgozóit.
- Terápiás egyéni és csoportos foglalkozásokat vezetnek.
- Pszichodiagnosztika a hozott anyagok alapján.
- Egyéni terápiás tervek kialakítása a pszichodiagnosztika alapján.
- Tematikus filmklub, rajzos kreatív csoport, drámajáték a gyógypedagógussal közösen vezetve.
- Verbális csoport vezetése.
- Kötetlen együttlét a gyermekekkel, részvétel a csoportok életében.
- Szülőkonzultáció, szülő-gyermek mediáció.
- Aktív és nélkülözhetetlen tagjai a szakmai teamnek.
- Pszichológiai vélemény készítése.
- Kapcsolattartás, konzultáció külső szakellátó szervekkel.
- A Pszichológus Szakmai Etikai Kódexnek megfelelő szakmai tevékenység.
- Folyamatos önképzés.

Gyógypedagógus, Fejlesztőpedagógus:

Kompetenciájának figyelembevételével hatékony szakmai segítője a gyermekotthon nevelési, oktatási folyamatának.

Tevékenységrendszer:

A gyógypedagógiai nevelés mellett magában foglalja a gyógypedagógiai terápiát és a gyógypedagógiai rehabilitációt is. A Szakmai Program, egyéni gondozási-nevelési terv és a gyermek korának és egyéni szükségleteinek figyelembevételével kidolgozott egyéni fejlesztési terv alapján végzi munkáját.

Legfőbb feladatai:

- A gyermekek megismerése – viselkedése, teljesítménye, tanulási tulajdonságok, nevelési – oktatási folyamat tervezése, vezetése.
- Együttműködés a nevelési-oktatási partnerekkel.
- A gyermekek élethelyzetének segítése.
- Foglalkozásokat tervez, bonyolít le.
- Egyéni és csoportos fejlesztést végez – ezeket dokumentálja.
- Segíti a nevelőket a gyermekekre szabott oktatás megszervezésében, lebonyolításában.
- Részt vesz a pedagógiai feltételek, módszerek kidolgozásában.
- Kötetlen együttlét a gyermekekkel, részvétel a csoportok életében, szabadidős tevékenységeiben.

A személyi feltételekhez kapcsolódik a munkatársak személyisége. A gyermekekkel foglalkozó munkatárs legyen empátikus, kreatív, megfelelő problémamegoldó képességgel rendelkezzen, aki kész ismereteinek, tudásának bővítésére, képzéseken való részvételre. Az alkalmas munkatárs érző és értő lelkű, rugalmas és hiteles személyiség, aki következetesen viselkedik és képes magatartásával modellt nyújtani. Személyközi kapcsolataiban megfelelő kommunikációs képességekkel bír.

A dolgozók munkájának ellenőrzése az intézmény SZMSZ-ben előírtak szerint történik. A dolgozók rendelkeznek az adott munkakör betöltéséhez szükséges végzettséggel. Folyamatosan részt vesznek továbbképzéseken, tréningeken.

A gyermekotthon pedagógiai tevékenysége

A csoportok munkája tervezett napirend szerint történik. A szakvéleményekben foglaltak és a bekevert gyermekek személyiségének pedagógiai, pszichológiai módszerekkel való helyi felmérése az egyéni fejlesztések kiindulópontja.

A gondozottak korábbi életvitele, alacsony szocializációs szintje indokolja, hogy a csoportszintű kötött foglalkozások elsősorban az értelmi, erkölcsi, mentálhigiénés nevelést célozzák, segítsék a családi életre való felkészülést. Mindezt preventív és korrektív módon.

A csoportokban a gyermekek iskolai munkára való felkészítése történik, ahol képességeik és egyéni adottságaik figyelembevételével biztosítjuk tantárgyi korrepetálásukat, segítjük ismereteik elmélyítését, alakítjuk ki az önálló tanulásra való készségeket és a tudás iránti igényüket. A nevelési folyamat fontos eleme a gondozott gyermekek rendszeres értékelése, amely csoportszinten havonta történik. Az értékeléseken, a gyermek egyéni, és a csoportközösség általános magatartásának, mindennapi tevékenységének elemzése történik az önértékeléstől a társak értékelésén keresztül a nevelő általi megerősítésig, vagy bírálatig.

Az eredményes személyiségfejlesztést segíti a szabadidő szervezett eltöltésének biztosítása, az annak keretében végzett tevékenység. A szervezett szabadidős programok szakköri tevékenységek által valósulnak meg, ez által segítik a különböző képességek, készségek kialakulását, fejlesztik a tartalmas szabadidő eltöltésére való igényt, az egészséges életvitel megalapozását. Az Otthonban a gyermekek érdeklődése, igénye szerint biztosítjuk a hitoktatást. A pedagógiai munkát és a gyermek mélyebb megismerését segítik, a felnőtt-gyermek kapcsolat erősödését eredményezik a nyári szünetben szervezett táborok, üdülések.

A szabadidős tevékenységek szervezésénél nélkülözhetetlen, hogy azok rugalmasan alkalmazkodjanak a mindenkori igényekhez, legyenek változatosak, tervszerűek és folyamatosan elérhetőek legyenek.

Érzelmi fejlődés

A legfontosabb, hogy a gyermek, gondozási helyén biztonságban érezze magát, kapja meg a segítséget a családjából történő kiemelés, a gondozási hely változás, a stresszel járó helyzetek, konfliktusok feldolgozásához. A múltbeli események feldolgozása mellett hangsúlyos a reális jövőkép kialakítása is. Kortársaival, valamint a gondozását-nevelését ellátó felnőttekkel alakuljon ki pozitív, bizalmon alapuló kapcsolat.

Erkölcsei és etikai fejlődés

Fontos az együttélés alapvető normáinak megismertetése és elsajátíttatása. A gyermekek tanulják meg egymás, és a felnőttek tiszteletét, megbecsülését.

Alakuljon ki bennük az egymás segítségének pozitív érzése, az egymásért való felelősségérzet. A társadalmilag elfogadott, ill. elutasított viselkedésformák megismerése, az erkölcsi értékrend elsajátítása, a pozitív értékek belső igénnyé tétele.

Személyes törődést biztosító foglalkozások

A személyes törődést biztosító foglalkozások esetében lehetőséget kell biztosítani a növendékek számára, hogy egyéni problémáikat feltárják, és ezek feloldásában a szakemberek által nyújtott segítséget elfogadják.

Feladat a növendékek mentálhigiénés gondozása. Fontos megtanítani őket önmaguk és mások tiszteletére, szeretetére, megbecsülésére, megfelelő önismeretre és türelmésségre, a nehézségek és problémák megoldásának fejlesztésére, és ennek érdekében számukra egyéni foglalkozásokat biztosítani.

Szociális értékrend és képességrendszer kialakításának segítése

A Gyermekotthonnak, mint elsődleges szociális közegnek pótolnia kell a család szocializációs funkcióit. Ezért a nevelési folyamat során hangsúlyt helyezünk a pozitív szociális szokások és minták közvetítésére, a szociális készségek (empátia-, tolerancia-, konfliktuskezelő készségek, stb.) fejlesztésére. Fontos a kommunikációs képesség fejlesztése is, így a nevelési folyamatban a gyermek identitásának, szocializációjának segítése érdekében figyelembe vesszük vérszerinti családjának sajátosságait, értékeit, szokásait.

A tanulás tanítása

A tanulás a pszichikum tartós módosulása külső tényezők hatására, tehát nem csupán ismeretelsajátítás és a figyelem, emlékezet működtetése. Tág értelmezése magában foglalja valamennyi értelmi képesség és az egész személyiség fejlődését, fejlesztését. Ezért különös figyelmet szentelünk arra, hogy a gyermekeket megtanítsuk a megfelelő tanulási technikák elsajátítására, figyelmük összpontosítására, nyitottá válni az új ismeretek befogadására.

Testi és lelki egészség

Nagy a felelősségünk a felnövekvő nemzedék egészséges életmódra nevelésében, melynek minden tevékenységével szolgálnia kell a gyermekek egészséges testi, lelki és szociális fejlődését. Megfele-

lő személyi és tárgyi feltételek biztosításával segítjük azoknak a pozitív beállítódásoknak, magatartásoknak és szokásoknak a kialakulását, amelyek a gyermekek egészséges életvitellel kapcsolatos szemléletét és magatartását fejlesztik. Az egészséges életmódra nevelés nemcsak a betegségek megelőzésének módjára tanít, hanem az egészséges állapot örömteli megélésére és a harmonikus élet értéként való tiszteletére is.

Felkészülés a felnőtt lét szerepeire, önálló életre nevelés

A felnőtt lét szerepeire való felkészülés egyik fontos eleme a pályaaorientáció. Általános célja, hogy segítse a gyermekek további iskola- és pályaválasztását.

Összetevői: az egyéni adottságok, képességek megismerésén alapuló önismeret fejlesztése; a legfontosabb pályák, foglalkozási ágak és a hozzájuk vezető utaknak, lehetőségeknek, alternatíváknak a megismertetése tevékenységek és tapasztalatok útján. Tudatosítanunk kell a gyermekekben, hogy életpályájuk során többször kényszerülhetnek pályamódosításra. Átfogó képet kell kapjanak a munka világáról. Ennek érdekében olyan feltételeket, tevékenységeket kell biztosítani, amelyek elősegíthetik, hogy a gyermekek kipróbálhassák képességeiket, elmélyedhessenek az érdeklődésüknek megfelelő területeken, ezzel is fejlesztve ön- és pályaismereteiket.

Csoportgazdálkodás

A csoportgazdálkodás célja, hogy a gyermekek életkoruknak megfelelő szinten, olyan praktikus gazdálkodási ismeretek birtokába jussanak, amelyek majd önálló életvitelüket segítik. Legfontosabb feladat, hogy a gyermekek aktív részeseivé váljanak a mindennapi tevékenységek előkészítésének, szervezésének, lebonyolításának. Fontos, hogy a gyermekek váljanak aktív részesévé a gazdálkodási feladatoknak, tanulják meg a takarékoság fogalmát, előnyeit, vigyázzák és óvják életterük be rendezéseit, értékeit.

A nevelés tevékenységei

A nevelés alapelvei

A nevelési munkában a következő alapelveket tartjuk szem előtt és alkalmazzuk az intézményi munka során:

Egyértelműség: A gondozók és a gondozottak számára biztosítandó jogok és kötelességek egyértelműek és világosak legyenek.

Nevelés és gondozás elválaszthatatlansága: E két fogalom összefonódik munkánk során. A gondozási feladatok körébe bevonjuk a fiatalokat, így együttműködésre ösztönözzük őket, tanácsokkal segítjük, neveljük növendékeinket.

Fokozatosság: Figyelembe vesszük a gyermek fejlődési szintjét és ehhez mérten törekszünk az egyén fejlesztésére, a társadalmi normák elsajátíttatására.

Következetesség: Fontosak az egyértelmű szabályok, melyekhez a gyermekek érdekében ragaszkodunk munkánk során. Ha előfordul eltérés, azt indokoljuk, megmagyarázzuk, érthetővé tesszük számukra. Nem változhatnak a szabályok naponta, mert fontos azok állandósága, kiszámíthatósága. A szabályok felállítása az itt nevelkedő fiatalok érdekeit szolgálja.

Határok kijelölése: Elengedhetetlen a keretek kijelölése a gondozottak részére, annál is inkább, mivel speciális szükségletű gyermekek számára biztosítunk otthont nyújtó ellátást, akik állapotukból fakadóan nehezebben tartják be a szabályokat, és tartják be az általános normákat.

Személyes kötődés: Az ember társas lény, csak személyközi kapcsolatok kialakításán keresztül képes fejlődni, ezért Fontos tudatosítani a gyermekekben, hogy partnernek tekintjük őket. Az eredményes munkavégzéshez szükséges a bizalom megléte. Fontos, hogy kellően következetesen járjon el a szakszemélyzet és határokon belül tartsa a személyes kontaktust, a túl megengedő, elnéző magatartás kerülendő.

Közös munka: Az intézmény dolgozói, szoros együttműködésben tevékenykednek a gondozottak érdekében. Közösén alakítják ki az intézmény értékrendjét és közvetítik azt a gyermekek felé. A közös munka nem csupán a közvetlen munkatársakkal való együttműködésre korlátozódik, hanem mindazokra érvényes, akik a gondozott sorsának rendezésében aktív szerepet töltenek be.

Önállóságra nevelés: A gondozási-nevelési munka legfőbb célkitűzése, hogy az intézményünkben kikerült fiatalokat felkészítse az önálló életre. Egyénenként más-más igények és fejlesztési szükségletek merülnek fel, törekszünk mindenki számára biztosítani és megadni a lehetőséget igényeik kielégítésére.

Továbbá fontosnak tartjuk:

- A gyermekek szükségleteinek megfelelő kielégítését egyéni képességeik fejlesztése, szociális integrációjuk elősegítése érdekében.
- A gyermekek tanulmányi munkájának irányítását, képességeik, készségeik fejlesztését, motiváltságuk kialakítását, számukra a megfelelő oktatási, képzési forma biztosítását.
- A megfelelő tanulási technikák kialakítását, az önálló tanulás segítését, logikus gondolkodás elősegítését.
- A gyermekek felzárkóztatását, a hiányok pótlását, a tehetséges növendékek kibontakozásának elősegítését.
- A gyermekek egyéni terápiákon való részvételének biztosítását (pszichológus, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus, stb.).
- Törekedni arra, hogy minden gyermekek befejezze általános iskolai tanulmányait, és képességeinek megfelelően vegyen részt a középfokú-, illetve felnőttoktatásban.
- A gyermek – egyéni személyiségállapotától és életkilátásaitól függő – felkészítését a korábbi gondozási helyre, vagy a családi életbe való visszatérésre (családi életre nevelés), illetve a nagykorúság előtt álló gyermek felkészítését az önálló élet elkezdésére.
- A vérszerinti család elfogadására irányuló feladatainkat.
- A gyermekotthonban dolgozók személyes példamutatását, mivel mindenki elsősorban a saját személyiségével (mintaadás) nevel.
- A nevelés-gondozás folyamatában a gyermekek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését elősegítő nevelési eljárások alkalmazását a speciális gyermekotthoni munka minden szintjén.
- A családi nevelés pótlását, a pedagógiai tevékenység során az iskolai nevelés kiegészítését, biztonság, érzelmi védettség nyújtását.

A nevelési folyamat során biztosítani kell a harmonikus, egészséges fejlődéshez, tanuláshoz szükséges feltételeket, meg kell teremteni a gyermekek tudáshoz, ismeretszerzéshez való esélyét, segíteni szükséges a személyiség helyes irányú fejlődését, elő kell segíteni a gyermekek döntésképeségének, felelősségérzetének kialakulását, fontos támogatni a konfliktuskezelés demokratikus technikáinak elsajátítását, gyakorlását, illetve megteremteni az alapokat a sikeres társadalmi beilleszkedéshez.

A fenti célok megvalósítása érdekében a pedagógus gondoskodik a gyermekek tanulmányi munkájához szükséges taneszközökről és tárgyi eszközökről, biztosítja az ismeretszerzés feltételeit.

Nevelési módszerek

Speciális gyermekotthoni ellátásban a tanulási tevékenységnek, mint a fejlesztési területek egyikének lényeges funkciója van a gyermekek általános személyiségfejlesztésében, nevelésében.

A fejlesztőpedagógus tevékenysége

A gyermek motoros nyugtalanságának és tanulási zavarainak, gondjainak megértésében, tolerálásában és a megfelelő viszonyulási, reagálási mód kiválasztásában, illetve gyakorlásában segítséget nyújt a fejlesztőpedagógus.

Általános feladatai:

- A gyermekvédelmi szakértői bizottság szakvéleménye alapján meghatározza a fejlesztési feladatokat és lehetőségei szerint a legjobban teljesíti azokat.
- Felméri a gyermek képességbeli hátrányának, lemaradásának mértékét és annak súlyosságához igazítja nevelésének-oktatásának tartalmát, módszereit.
- Megállapítja a gyermek fejleszthetőségének mértékét. Szükség esetén a pszichológussal együttműködik, együtt alakítják ki a véleményüket.
- Megállapítja a fejlesztési módszereket, kiválasztja a legmegfelelőbb eljárásokat.
- Szervezi és vezeti a fejlesztő foglalkozásokat, a szabadidős programokat a nevelő kollégával együttműködve szervezi.
- A gyermek elsődleges érdekét szem előtt tartva konzultál más szakemberekkel, tanácsot ad szülőknak, gondozóknak.

Segítséget nyújt a fejlesztésre szoruló gyermek:

- képességeinek fejlesztéséhez,
- életviteli nehézségei leküzdéséhez,
- társadalmi környezete rendezéséhez,
- személyiségének fejlesztéséhez és praktikus ismeretek oktatásával felkészíti őt az önálló életvezetésre,
- érdekeinek képviseléséhez.

A viselkedési zavarral küzdő gyermekkel kapcsolatos feladatai:

- felismeri és diagnosztizálja a beilleszkedési, viselkedési zavarokat,
- fejleszti a tűrőképességet, a figyelmet, a megfigyelőképességet, az emlékezetet és a koncentrációt,
- mérsékli a környezeti behatások szerepét.

Tanulási zavarokkal küzdő gyermekekkel kapcsolatos feladatai:

- különböző vizsgálatokat végez a testséma, a téorientáció, a finommozgás, és az artikuláció tekintetében.

A tantárgyakkal kapcsolódó fejlesztés feladatai:

- tanulási korrekció, tanulási motiváció fejlesztése, beszédképesség, kifejezőképesség fejlesztése,
- ismeretkör bővítése, a figyelem és a fogalmi gondolkodás fejlesztése.

A pszichológus feladatai:

Elsősorban, mentálhigiénés segítségnyújtás.

Intézményünkben 1 főállású pszichológus dolgozik. A pszichológus tevékenységét a Pszichológusok Szakmai Etikai Kódexe, a Szakmai Protokoll gyermek - és lakásotthonokban dolgozó pszichológusok számára, valamint a mindenkori egyéni feladataik (munkaköri leírásuk) határozzák meg.

A pszichológus feladata egyrészt a növendékek segítése, másrészt a nevelők, gyermekfelügyelők támogatása. Ezeken a területeken végzi tevékenységét – a mindenkori pszichológus képzettségétől és a rendelkezésre álló eszközöktől függően.

Növendékek segítése:

A személyiségfejlesztés tervezése és gyakorlata átöleli a gyermek egész személyiség struktúráját. A gyermekotthonokba kerülő növendékek intervenciós következményként jelentkező traumás veszteségeinek (önbecsülés, kontrollérzet sérülése, a gyermek kényszerű elhelyezése az otthonából, kiszolgáltatottság érzése, elszakadás a megszokott környezettől, személyektől) feldolgozásában az intézmény pszichológusa segít. A pszichológus legfontosabb feladata a fiatalok személyiségfejlesztésének, illetve a társadalomba történő beilleszkedésüknek az elősegítése. Feladat a sérült növendékek mentálhigiénés gondozása, az önfogadás és mások elfogadásának növelése, a megfelelő önismeret és tűrőképesség, illetve a nehézségek és problémák hatékonyabb kezelésének elősegítése. Továbbá feladat a növendékek és hozzátartozóik kapcsolatának erősítése, valamint a gyermekotthonban befogadó, elfogadó közösség kialakítása.

Fontos szakmai célkitűzés a gyermekotthonba kerülő fiatalok beilleszkedésének segítése, empatikus hozzáállás kialakítása a közösségben, és az érkező gyermek személyes integritásának védelme. Mindezekhez biztosítani szükséges az egyéni és csoportos foglalkozásokat.

A személyiségfejlesztés, mint kiemelt cél elérése az alábbiakra fókuszálva segíthető elő:

- megfelelő információ a gyermek fejlődéstörténetéről,
- érzelmi támogatás,
- szociális készségek fejlesztése,
- önismeret elmélyítése, pozitív énkép kialakítása,
- traumatikus élmények feldolgozásának segítése,
- adaptív konfliktuskezelés, megfelelő kommunikáció elsajátításának elősegítése, fejlesztése (kommunikációs készség fejlesztése),
- énerő, önértékelés növelése, önszabályozó funkciók erősítése, szorongás, stressz csökkentése, önkiszolgáló motívumok fejlesztése,
- empátia, tolerancia, szolidaritás képességének fejlesztése,
- kapcsolódási készség fejlesztése, autonómia növelése, reális pályaválasztás elősegítése.

A társadalomba történő beilleszkedés segítéséhez az alábbiakkal járulunk hozzá:

életvezetési tanácsadás, segítségnyújtás, probléma- és konfliktuskezelés, megfelelő közösségi kapcsolatok, társkapcsolatok, közösségi szerepek kialakítása, reális pályaválasztás segítése, elősegítése, szabályok, normák megismertetése, családi kapcsolatok rendezése, normalizálása, erősítése.

A felsorolt célok elérése érdekében a pszichológus a következő módszereket alkalmazhatja:

Rapport teremtés, az elérhetőség biztosítása, megfelelő intervenciós tevékenység szükségességének megállapítása, megtervezése.

Egyéni foglalkozások:

Feltáró, segítő, terápiás jellegű beszélgetés (szupportív terápia, krízis-intervenció, gyászmunka elősegítése, szociális készségek fejlesztése, indulati kontroll fejlesztése, agressziókezelés fejlesztése, önismeret, személyes narratívák kialakítása, én erősítés, enyhe hangulatzavar kezelése, szorongás-csökkentés), terápiás jellegű játék, rajz, mese, stb. (Kamaszkori történetek, gyászfeldolgozás, szülőkhöz való viszony, stb. feldolgozásához. A mesei szimbólumvilág segítséget nyújt az adott élethelyzettel való megküzdéshez, annak megértéséhez, mobilizálva a fantáziájukban, gyermeki személyiségükben rejlő kreatív erőforrásaikat.), tanácsadás (pl.: életvezetési tanácsadás, konfliktuskezelés, pályaaorientáció. speciális pályaválasztási teendők mellett fontos az egész pszichés struktúra feltérképezése, fejlesztése, a reális jövőkép, énkép, önismeret kialakítása, az öntevékenység fokozása).

Csoportos foglalkozások:

csoportfoglalkozások a csoport életterén kívül (pszichológusnál), tematikus és kreatív csoportfoglalkozások (Csoportos önismereti foglalkozás: kötetlen, problémafeltáró, ventiláló, edukációs jellegű beszélgetések. Ezek pozitívuma, hogy elemi szükségletekre, funkciókra épülve kielégítik azokat, így csökken a tevékenységgel szembeni ellenállás, egyúttal az aktuális érzelmi és szellemi igényeket is figyelembe veszi.) szülőkonzultáció, szülő-gyermek mediáció, esetmegbeszélő teameken való részvétel, illetve azok vezetése.

A nevelők, gyermekfelügyelők támogatása:

A gyermekotthonban tevékenykedő pszichológus szakember elsődleges feladata, a gyermekek, növendékek egészséges személyiségfejlődésének elősegítése, társadalomba történő beilleszkedésének segítése. Ugyanakkor további célja, hogy a gyermekek nevelését, gondozását, fejlesztését megvalósító, elősegítő felnőttek támogatásában is részt vegyen.

Célok:

nevelők, gyermekfelügyelők szakmai személyiségének támogatása, szakmai tudatosságuk erősítése, nevelési elvek összehangolása, a nevelési eszközök egységesítése, személyes szakmai kapcsolatok erősítése, a kollégák közötti konfliktusok megelőzése, kezelése, a nevelők, gyermekfelügyelők mentálhigiénájának, lelki egészségének megőrzése, megerősítése, támogatása, kiegészítő prevenció.

A célok elérése érdekében a pszichológus a következő módszereket alkalmazhatja:

egyéni konzultáció (esetmegbeszélés, információ- és ismeretátadás), csoportos konzultáció (esetmegbeszélés, információ- és ismeretátadás, problémafókuszú megbeszélés, igény esetén szakmai ismeretek átadása), team vezetése (lehetséges formái: ventiláció, esetmegbeszélés, konfliktuskeze-

lési készség fejlesztése, team-építés), téma centrikus csoportfoglalkozás, mediációs jellegű segítségnyújtás kollégák közötti konfliktus esetén, hozzáférhetőség biztosítása személyes problémával való megkeresés esetén, továbbá amennyiben szükséges, megfelelő szakemberhez irányítás.

A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok:

A mentális kórképek és pszichoszomatikus betegségek elleni védekezés fontos eszköze a tanulók személyiségének fejlesztése. A kellő önismeret kialakítása, a követhető és követendő minták felkínálása révén hozzásegíthetjük a gyermekeket embertársaikkal való kapcsolataik helyes kezeléséhez, egészséges életmódjuk kialakításához, világszemléletük megszilárdításához, és a környezetükkel való felelős viszony kialakításához.

Kialakítjuk a gyermekekben, és gyakoroltatjuk velük a helyes mentálhigiénés szokásokat, a helyes viselkedésmódokat.

A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladataink:

Átgondolt pedagógiai irányítással biztosítjuk a közösségek fejlesztését, erősítjük a gyermekekben a közösséghez tartozás érzését. Megismertetjük velük a társas együttélés alapvető szabályait, önellenőrzésre, egymás segítésére, elfogadására neveljük őket. Sokoldalú és változatos foglalkozásokat szervezünk számukra. Csoportszintű programokat, kirándulásokat, könyvtár-, színház-, illetve mozi látogatásokat készítünk elő, és valósítunk meg.

A szabadidős tevékenységek keretében szakköröket, felkészítő foglalkozásokat, vetélkedőket, sportversenyeket szervezünk, ezzel is erősítve a gyermekekben a közösséghez való tartozás érzését.

Közösségfejlesztést és érzelmi fejlődést szolgáló tevékenységek:

A közösségfejlesztést szolgáló, a közösséghez való tartozást erősítő tevékenységek közé soroljuk a speciális gondozást és odafigyelést igénylő gyermekekkel (tanulási, magatartási, beilleszkedési nehézségekkel küzdő gyermekek) való foglalkozást, a tehetséges és szociálisan hátrányos helyzetű gyermekekkel történő oktatási tevékenységet is. Alapvető feladat, hogy a gyermekek be tudjanak kapcsolódni az oktatási intézmény munkájába, és sikeresen teljesítsék azok követelményeit. Célunk a neveltek oktatásával elősegíteni a lehető legmagasabb szintű társadalmi integrációt. Olyan oktatási stratégia kialakítása, mely megfelel a gyermekotthonban elhelyezett neveltek képességeinek, sajátos igényeinek. Mindemellett fontos a szeretetteljes, biztonságos légkör megteremtése az oktatási tevékenység során. A magántanulók számára olyan pedagógiai tevékenységet biztosítunk, melynek célja mindazoknak az intellektuális, emberi és erkölcsi értékeknek a kialakítása, melyek birtokában a gyermekek szűkebb és tágabb közösségük javát is szolgálják. Célunk, hogy minden gyermek szerezzon meg azon kommunikációs képességeket, melyek segítségével tudását önmaga és mások számára is hasznosítani tudja. A tehetség kibontakoztatása érdekében célunk az önbizalom erősítése, a megmérettetés igényének és a versenyszellemnek a kialakítása, amely azonban nem mellőzheti a segítőkészséget és az együttműködési képességet. Példamutatással neveljük a gondozottakat toleranciára, elfogadásra, empátiára, az emberi jogok tiszteletben tartására. Biztosítani kívánunk minden gyermek számára képességeinek, érdeklődésének, illetve távolabbi céljainak megfelelő programokat, tevékenységi formákat.

Jutalmazás, büntetés:

Nevelőmunkánk során gyermekeink magatartását, tanulmányi és önkiszolgáló munkáját egyéb tevékenységét folyamatosan értékeljük, a kívánt normák betartását a pozitív megerősítés eszközeivel

érjük el. Olyan nevelési gyakorlatot alkalmazunk, amelynek során a gyerekek minden helyes megnyilvánulását elismerjük, minden helytelen cselekvését pedig a megfelelő mértékben, az emberi és gyermeki jogok tiszteletben tartása mellett elmarasztaljuk. Gyermekotthonunk életében lényeges szerepe van a jutalmazásnak, büntetésnek. A jutalmazás, büntetés célja: a büntető, jutalmazó személy (nevelők, gyermekfelügyelők) által közvetített értékek megerősítése, az általuk elvetettek gyengítése, így a büntetés és a jutalmazás magatartás- és tevékenységszabályozó funkciót tölt be. A gyermeknevelés során nagy szerepe van a pozitív (jutalmazás) és a negatív (büntetés) következményeknek. Ezek határozzák meg a gyermek viselkedését. A dicséret, jutalom hatására az adott viselkedés gyakorisága megnő, és rögzül az adott viselkedésminta. Negatív következmények esetén az adott magatartás megjelenési valószínűsége csökken. A legegyszerűbb és legfontosabb jutalmazás a figyelem és a dicséret. A gyermekekben tudatosítani kell, hogy viselkedésükkel nagymértékben hozzájárulhatnak a beilleszkedési szakasz idejének meghatározásához. (Mint jutalmazás, és büntetés)

A szabadidő hasznos eltöltése

A szabadidő hasznos eltöltését szolgáló foglalkozások, rekreáció:

Fontos, hogy a szabadidős foglalkozások kikapcsolódást, pihenést nyújtsanak a gyermekeknek, melynek során szerepet kell kapjon az egészséges, kulturált életmódra nevelés, a sport, a természeti környezet megismerése és óvása. Törekszünk arra, hogy a gyermekek lehetőséget kapjanak irodalmi, képzőművészeti, vizuális képességeik fejlesztésére. A szabadidő szervezése szempontjából fontos, hogy a gyermekek ne unatkozzanak, koruknak megfelelő lehetőségek közül választhassanak és kialakíthassák önálló érdeklődési körüket.

A növendékek életrendje, tanulása, szabadideje szervezésének pedagógiai elvei:

A gondozottak életrendjét a gyermekotthonban a házi- és napirend szabályozza. Az életrendnek összhangban kell lennie a gyermekotthon és az iskolák működésével, figyelembe kell vennie annak elsődlegességét, hogy a gyermekek kötelezettsége a tanulás, joga a pihenés, szórakozás, művelődés. Fontos, hogy az életrend rugalmas legyen, adja meg a napi időbeosztás, feladatvégzés kereteit, amit minden növendéknek kötelessége betartani, de ne szabályozza túl a gyermekek életét.

Rendszeres, irányított szabadidős tevékenységek:

Sport szakkör

A szakkör célja a rendszeres testmozgás igényének kialakítása mellett az egészséges életmódra nevelés, a tűrőképesség, az állóképesség, a kézügyesség, az izomerő, az egészséges versenyszellem fejlesztése. A küzdősportok fizikai megterhelése által igyekszünk lekötni a fölösleges energiákat, hogy azok ne az agresszivitás irányába teljesüljenek ki. A szabálytudat és fegyelmezettség fejlesztésével igyekszünk kialakítani a toleranciát, kitolni az ingerküszöböt, és kialakítani egy olyan viszonyulást a társadalom más tagjaihoz, mely lehetővé teszi a gyermek számára a társadalmi normák és mások elfogadását, a szabályok betartását. A szakkör tekintetében szakmai követelmény a felkészült edző személye és a megfelelő helyiség, ahol a tevékenység folytatható. A szakkörvezető az izomerő és az állóképesség fejlesztése érdekében rendszeres, tervezett edzésprogrammal segíti a fejlődést. A különféle erősítésekhez szükséges tárgyi feltételek: súlyzók, erősítésre alkalmas kondigépek, labdák.

Kreatív szakkör

A rendszeres manuális tevékenység fő célja a kézügyesség, a kreatív képességek fejlesztése, a finommotorika és a széperzék, igényesség minél magasabb szintű elsajátítása. A fejlesztett képességek birtokában a tanulási folyamatok egyes részterületei is jól fejleszthetővé válnak. A kézügyesség fejlődésével, kedvezően változik az íráskép, a külalak, kialakul az igényesség, ami a mindennapi életben is fontos.

Személyes szabadság korlátozása

Személyes szabadság korlátozása:

A gyermekotthon vezetője személyes szabadságában korlátozhatja azon nevelésbe vett gyermeket, akinek

- speciális ellátása együttműködési problémája miatt nem kezdhető meg vagy megszakad, és ez a gyermek egészségi vagy pszichés állapotát veszélyezteti, illetve,
- egészségi vagy pszichés állapota következtében saját vagy mások életét, egészségét közvetlenül veszélyeztető magatartást tanúsít és ez csak teljes körű ellátásának azonnali, zárt körűmüenyek közötti felügyeletével vagy biztonsági elkülönítéssel hárítható el.

A korlátozás keretében a gyermek:

- a) a speciális gyermekotthon területét nem hagyhatja el,
- b) köteles a speciális gyermekotthon vezetője által kijelölt helyiségekben tartózkodni, vagy
- c) köteles a speciális gyermekotthon biztonsági elkülönítőjében tartózkodni.

A személyes szabadság korlátozásának protokollja:

A gyermek felügyeletét ellátó munkatárs, illetve az intézkedést szükségessé tevő magatartás észlelője az intézkedés szükségességére javaslatot tesz a gyermekotthon vezetőjének.

A gyermekotthon vezetője egyetértése esetén írásban elrendeli a személyes szabadság korlátozását. Meghatározza annak formáját, és kijelöli azt a személyt, aki a gyermek állapotát a korlátozás alatt figyelemmel kíséri és arról neki jelentést tesz.

A gyermekotthon vezetője a gyermek állapotára és a korlátozásra okot adó körülményre tekintettel mérlegeli a gyermek orvosi vizsgálatának szükségességét, mely tény az elrendelésről hozott írásbeli dokumentumba feljegyezz. Ha a gyermek egészségi vagy pszichés állapota tette szükségessé a személyes szabadság korlátozását, a gyermekotthon vezetője haladéktalanul gondoskodik a gyermek orvosi vizsgálatáról és az egészségügyi ellátáshoz való hozzájárulásáról.

A személyes szabadság korlátozásának elrendeléséről a speciális gyermekotthon vezetője haladéktalanul, de legkésőbb harminchat órán belül értesíti a

- a/ gyermekvédelmi gyámot,
- b/ gyermekjogi képviselőt,
- c/ megyei gyermekvédelmi szakértői bizottságot,
- d/ gyámhatóságot.

A korlátozás eredményessége esetén, a kijelölt személy a gyermekotthon vezetője felé jelzi a korlátozás megszüntetésének szükségességét.

A korlátozás megszüntetéséről csak a gyermekotthon vezetője dönthet.

Biztonsági elkülönítő:

- a.) A biztonsági elkülönítő használata csak a gyermekotthon vezetőjének írásbeli elrendelése esetén, és csak a szükséges ideig valósulhat meg, azonban maximum 24 óráig tartható fenn.
- b.) A biztonsági elkülönítő használata előtt meg kell győződni annak állapotáról, hogy a gyermek részére biztonságot nyújtson, őt sérülés vagy káros behatás ne érhesse.
- c.) A biztonsági elkülönítés előtt a gyermeket meg kell fosztani az olyan tárgytól és ruhaneműtől, amivel árthat önmagának, vagy támadólag léphet fel a felügyeletét ellátó személyekkel szemben.
- d.) A biztonsági elkülönítés során is biztosítani kell a gyermek számára szükségleteinek kielégítését:
 - az elkülönítő helyiség rendelkezik külön bejáratú mosdóval, annak használatát biztosítani kell a gyermek részére,
 - étkezés az elkülönítő helyiségben /is/ biztosítható,
 - gyógyszerrel történő ellátása a szokásos módon történhet, azonban sikertelenség esetén a gyógyszer típusától függően szükséges lehet orvosi segítség kérése!

A gyermek felügyeletét az erre a feladatra a gyermekotthon vezetője által kijelölt munkatársak végzik. A gondozott állapotát folyamatosan figyelemmel kísérik, arról 30 percenként írásos feljegyzést készítenek. A biztonsági elkülönítés megszüntetése a gyermekotthon vezetőjének döntése után, minimum két felnőtt dolgozó jelenlétében történhet.

A biztonsági elkülönítés teljes időtartama alatt tiszteletben kell tartani a gyermek emberi méltóságához, testi épségéhez és egészségéhez fűződő jogait.

Az elkülönítés során bármely rendkívüli eseményről haladéktalanul tájékoztatni kell az azt elrendelő gyermekotthon vezetőt.

Minősegbiztosítás

A speciális csoportokban elhelyezett növendékek gondozása, nevelése, oktatása, egységes fejlődésének elősegítése minden dolgozótól megköveteli, hogy munkaterületén képességének, tudásának, emberi magatartásának legjavát nyújtsa.

A minősegbiztosítás elemei:

- a Gyermekotthon minden új munkatársának speciális feladatellátásra felkészítő képzésen kell részt vennie, a betanulási folyamaton, így strukturálva vesznek részt, gyakorlati idő alatt gyakorlati naplót kell vezetniük. A képzés sikeres elvégzéséről, a fenntartó igazolást állít ki a kolléga számára.
- a Gyermekotthon dolgozói havonta megbeszélést tartanak, az aktuális feladatokon túl foglalkoznak a már megtörtént események kiértékelésével, szakszerű feldolgozásával, másfelől az esetek várható következményeire való felkészüléssel.
- a Gyermekotthon dolgozói részt vesznek a Központ által szervezett továbbképzéseken.
- a Gyermekotthonban dolgozó nevelők nevelőtestületi megbeszélést tartanak kéthetente.
- Szükség esetén, a kollégák esetmegbeszélőt hívnak össze.
- A Gyermekotthon pszichológusa közreműködik a kollégák részére a szupervíziós lehetőségek.

Dokumentáció

A speciális gyermekotthonban vezetett dokumentumok:

- Gyermekekről vezetett alapidokumentáció (egyéni gondozási-nevelési terv).
- Fejlődési napló
- Eseménynapló (átadó)
- Kapcsolattartási napló
- Eltávozás nyilvántartása
- Zsebpénz karton
- Leltár
- Családi pótlék igénylés
- Gondozási napok- engedély nélküli távollétek vezetése

Az 1997. évi XXXI. Gyermekvédelmi törvény által bevezetett egységes nyilvántartási rendszer a gyermekotthon nevelőjének feladatkörébe utalja az egyéni gondozási-nevelési terv elkészítését (6. sz. adatlap) és a korcsoportos munkafüzet kitöltését. A helyzetértékelést a gyám és a gondozási hely készíti együtt, a 7. sz. adatlapon. Évente egy alkalommal minden munkatárs tételesen megvizsgálja a szakmai programot és az észrevételeit írásban jelzi az intézmény vezetőjének.

III. A szakmai munka megvalósulása

Célunk az egység szakmai színvonalának megerősítése, fejlesztése. A szakemberek motiváltságának fenntartása, kompetenciáik fejlesztése. Ennek érdekében a szakemberek számára rendszeresen biztosítunk szupervíziós lehetőséget.

A szakmai egység munkatársainak számára a különböző fórumokon való részvétel lehetőségével (tapasztalatcsere, továbbképzés, intézménylátogatás) biztosítjuk a munkájukhoz szükséges szakmai segítséget, támogatást, információt.

A szakmai egység kiterjedt szakmai kapcsolatokat épít és ápol, nyitott új módszerek, jó gyakorlatok megismerésére, elsajátítására.

Rendszeresen megszervezésre kerülnek tematikus jellegű továbbképzések, mellyel biztosítjuk a munkatársaink szakmai ismereteinek bővülését, a team munka fejlesztését.

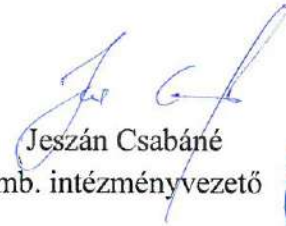
A szakmai egység vezetője lehetőséget teremt munkatársai számára tapasztalataik, javaslataik és észrevételeik megfogalmazására.

Havonta kerül sor a szakmai egység vezető irányításával, a gyermekotthon vezető, lakásotthoni nevelő és a csoportvezető nevelők, fejlesztő pedagógus és pszichológus részvételével szakmai egység értekezletre, illetve a gyermekotthon vezető által összehívott gyermekotthoni értekezletre, lakásotthoni nevelő és a csoportvezető nevelők által irányított csoportmegbeszélésekre az adott gyermekcsoport dolgozói számára, ahol rendszeres napirendi pontok a szakmai munkát érintő változások.

IV. Mellékletek

- Szervezeti és Működési Szabályzat
- Házirendek

Pécs, 2021. június 14.

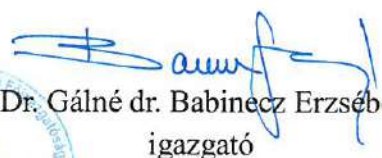

Jeszán Csabáné
mb. intézményvezető

Baka László
szakmai egység vezető

A szakmai programot a mellékletekkel együtt a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság képviselőjében... 31MK-208-P/2021.....számon jóváhagytam.

Pécs, 2021. 06. 25......

Dr. Gálné dr. Babinecz Erzsébet
igazgató
Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság
Baranya Megyei Kirendeltség

